

DOLENJSKI LIST

GLASILO SOCIALISTIČNE ZVEZE DELOVNEGA LJUDSTVA OKRAJA NOVO MESTO

LASTNIK IN IZDAJATELJ: Okrajni odbor SZDL Novo mesto — Izhaja vsak četrtek — Posamezna številka 20 din — LETNA NAROČNINA 600 din, polletna 300 din, četrletna 150 din; plačljiva je vnaprej — Za inozemstvo 1200 din oziroma 4 ameriške dolarje — TEKOCI RACUN pri Mestni hranilnici — Komunalni banki v Novem mestu št. 606-70/3-24

Štev. 5 (567)

Leto XII.

NOVO MESTO, 2. FEBRUARJA 1961

UREJUJE uredniški odbor — Glavni in odgovorni urednik Tone Gošnik — NASLOV UREDNIŠTVA IN UPRAVE: Novo mesto, Glavni trg št. 3 (vzhod iz Dillančeve ulice) — Poštni predal Novo mesto 33 — TELEFON uredništva in uprave št. 127 — Nenaročenih rokopisov in fotografij ne vračamo — TISKA Casopisno podjetje »Delo« v Ljubljani

Vzgoja aktivnih državljanov

Je ena najpomembnejših nalog Socialistične zveze delovnega ljudstva, ki naj v pogojih nove samouprave pomaga državljanom, da bodo dobro upravljali in dokončno odstranili mezdnost miselnost — Sami si režemo kruh, nihče nam ga ne deli; zavest samoupravljalcev, ki v celoti odločajo o svoji bodočnosti, naj preveva vzgojno in politično delo SZDL

Nedeljska konferenca Socialistične zveze občin Senovo in Videm-Krško je bila tako po izredno uspešni udeležbi kot poteku, razpravljanju in bogatem deležu gostov prav gotovo doslej vsebinsko najtežnji obratni delu politične organizacije obeh občin. Razen predstavnikov organizacij, obeh ObLO, članov predsedstva Okr. odbora SZDL iz Novega mesta, delegacije iz garnizije JLA v Cerkljah in 382 izvoljenih delegatov iz obeh občin so se udeležili tudi podpredsednica GO SZDL Slovenije tov. Vida Tomšič, član Glavnega odbora SZDL Slovenije inž. Jože Levstik-Vid, zvezni ljudski poslanec Ivan Videnič in predsednik obč. odborov SZDL iz Brežic in Sevnice. Celodnevna konferenca je bila temeljit pregled uspehov in nalog, ki so zdaj pred socialistično zvezo združenih občin Videm-Krško in Senovo. Razprava gostov in delegatov je pripomogla, da bodo zastavljene naloge pred organizacijami SZDL v občinah kot na dani v novem delovnem programu, ki ga je konferenca sprejela.

Uvodno poročilo na konferenci je prebral predsednik obč. odbora SZDL Lojze Stih; bilo je zgoščen pregled dejavnosti, uspehov in problemov Socialistične zveze v občinah. Izmed 12.155 volivcev v občini Videm-Krško je 6579 članov v vrstah SZDL ali 54,1 odst., medtem ko je v občini Senovo od 5167 volivcev 2992 članov oz. 57,08 odst. Mnogi odbori so bili glede pridobivanja članstva zelo aktivni, saj zajema n. pr. krajevni odbor Dovško kar 97,4 odst. članstva. Brezje-Kališevac 78 odst., Videm-Krško desni breg 84,22 odst., Videm-Krško levi breg 76,4 odst., Pijavsko 94,56 odst. itd., je pa spet precej odborov, ki imajo v svojih vrstah komaj 12–25 odst. volivcev. Prav tu čaka nove odbore Socialistične zveze še precej hvalnega dela, saj celoten napredek občine nenehno izpričuje velik napredek tega predela novomeškega okraja.

O osnovah družbenega plana za obdobje 1961/65 je nato zelo konkretno razpravljalo tov. Stane Nunčič; kar za 90 odst. bo družbeni proizvod večji kot konec nove petletke, ki pomeni za združeno občino pravo prelomnico v primerjavi z vsem njenim dosedanjim razvojem. Tov. Milan Rasbar je govoril o vlogi političnih organizacij v novem planskem obdobju, pri čemer je v zvezi z gospodarskim razvojem občine poudaril potrebo, da bodo organizacije SZDL napele vse sile za reševanje novih problemov s političnega stališča. Dolžnost odborov ObLO je, da pri tem tesno sodelujejo s Socialistično zvezo in njenimi člani. Posebno skrb bo organizacija posvetila uveljavljanju žena in 20-letnih vstaje.

mov s političnega stališča. Dolžnost odborov ObLO je, da pri tem tesno sodelujejo s Socialistično zvezo in njenimi člani. Posebno skrb bo organizacija posvetila uveljavljanju žena in 20-letnih vstaje.

Konferenca je po uvodnih poročilih nadaljevala delo v dveh komisijah. Nehote se je večina razprav vrtila v obeh komisijah predvsem okoli gospodarskih vprašanj; lahko bi bilo manj praktičističnega gledanja pa več omen s političnega stališča. Posebno pereč problem za občino je nedvomno vprašanje ponujanja zemlje v zakup in vzdrževanje ostalih kmetijskih proizvajalcev, katerim renta za oddana zemljišča ne bi zadoščala za dostojno preživljanje. Odpirajo se vprašanja okrog arondacije tako ponujenih zemljišč. Delegati niso bili zadovoljni z organizacijsko čvrstino in vrstah SZDL. Opozorili so, da nekateri odbori SZDL ne delajo resno, zato nimajo potrebnega ugleda

niti ne vpliva na razvoj življenja v svojem kraju. Kritizirali so, da n. pr. pri 132 novih stanovanjih na Vidmu niti enega kotička za otroke. Nad 700 zaposlenih žena v občini nima — razen 1 ali 2 vrtec in pralnice na Vidmu — nobene resne pomoči za varstvo družine. Stanovanjske skupnosti in krajevni odbori bodo morali prav na to veliko resneje gledati in določiti tudi potrebna sredstva. Delegati so n. pr. dejali tudi tole:

»Socialistična zveza je glava na vasi ali v kraju. Ona mora zagotoviti, da bo razvoj celotne družbene dejavnosti šel v pravo smer. SZDL naj usmerja to dejavnost!«

Delegati so precej kritično ocenili nekatere nedelavne odbore SZDL, na plenarnem zaključku konference pa so se seznanili z delom obeh komisij.

Poročevalca sta posebej poudarila, da so delegati koristno razpravljali o vlogi krajevnih odborov, ki naj sodelujejo s SZDL na podlagi konkretnih programov. Delavci iz tovarna naj delajo politično tudi doma, na vasi. Brez politične pomoči Socialistične zveze ne bo mogoče reševati nalog, ki so zdaj pred občino in njenim nadaljnjim razvojem. V razpravi po poročilih obeh komisij sta sodelovala tudi predsednik obč. odbora ZB Lojze Colarič, ki je zlasti opozoril na skrb in dolžnost družbe do članov Zveze borcev, ki so potrebni pomoči skupnosti, in sekretar OK ZKS Franc Pirkovič. Le-ta je opozoril posebej na to, naj organizacija pogumno rešuje vsa pereča vprašanja, ki jih prinaša razvoj in nadaljnje razvijanje naše vasi. Konferenca je v imenu garnizije JLA

pozdravil tudi podpolkovnik Stanko Verbič, ki so ga delegati toplo pozdravili.

Velike uspehe v gospodarstvu spremlja rast zavesti socialističnih državljanov

Cestitke, ki jih je konferenca nato izročila podpredsednici GO SZDL Slovenije tov. Vida Tomšičeva, so sprejeli delegati nadvse pristržno in z dolgotrajnim aplavzom. Tovarišica Tomšičeva je takoj v začetku poudarila, da so poleg vidnih uspehov v gospodarstvu opazni tudi uspehi v rasti zavesti socialističnih državljanov tega področja. Taka konferenca in tak odnos do problemov sta posebno važna prav zdaj, ko smo na pragu novega petletnega plana. Razložila je pomen sedanjih načrtov, pri čemer ne gre samo za plane in številke, temveč predvsem tudi za samoupravljanje ljudi. Temelj vseh naših planskih postavk je vera v iniciativo človeka, ki ve, da dela zase. Opozorila je na globok pomen decentralizacije; novi predpisi in zakoni bodo bistveno spremenili nekatere sedanje odnose v ustvarjanju in razdeljevanju sredstev. Gre za novo računanje, ki bi mu lahko rekli: od proizvajalca navzgor, do vrha. S tem je povezana tudi devizna reforma in njen namen, da bomo na enotnih in konkurenčnih temeljih lahko merili produktivnost dela. Med odnose komun-podjetje prinašajo novi predpisi prav tako veliko novega. Delavni človek mora spoznati, da samo njegova plača še ni njegov standard, da sodi sem še marsikaj drugega, kar urejuje, upravlja ali dela komunala.

(Nadaljevanje na 3. strani)

Z nedeljske konference na Vidmu-Krškem

382 delegatov izmed 459 izvoljenih se je v nedeljo udeležilo razširane občinske konference SZDL občin Videm-Krško in Senovo. Na sliki: Julij Gilha in Franc Petrovič (v prvi vrsti, z leve na desno); Stane Nunčič, inž. Jože Levstik-Vid, Vida Tomšič in Karel Šterban (v drugi vrsti, z leve na desno), zadaj skupina gostov in delegatov.

Z OBČINSKE KONFERENCE ZVEZE BORCEV V NOVM MESTU

Skrb za bivše borce

tudi poslej poglavitna naloga organizacije

Na letošnji občinski konferenci, ki je bila v Novem mestu 22. januarja, sta bila formalno združena dosedanja občinska odbora ZB Žužemberk in Novo mesto. Po združitvi iste organizacije ZB v občini Novo mesto 322 članov, organiziranih v 27 krajevnih in 7 terenskih organizacijah.

V poročilu predsednika občinskega odbora ZB Novo mesto tov. Jožeta Udočca je bilo prikazano delo občinskega odbora in njegovih organizacij.

6. februarja: ustanovitev Okrajne kmetijsko-gozdarske zbornice

V imenu iniciativnega odbora bodoče Okrajne kmetijsko-gozdarske zbornice je Lojze Pajnič sklical ustanovni občni zbor nove zbornice, ki bo v ponedeljek ob 12. uri v dvorani OSS v Novem mestu. Sprejeli bodo poročilo pravišalnega odbora nove zbornice, njen statut, pravilnike in organe, kakor tudi proračun za leto 1961 in višino prispevkov članov kmetijsko-gozdarske zbornice, o čemer bomo še obširneje poročali.

Prispevek I. novomeške osemletke

Za aližirske otroke so vneto zbirali tudi učenci I. novomeške osemletke. Po zadnjih podatkih, ki smo jih dobili pretekli teden, je mladina te šole zbrala nekaj nad 57.000 dinarjev.

OBVESTILO

Posamezna številka Dolenjskega lista v drobni prodaji (v trafikah, trgovinah in pri prodajalcih časnikov) stane od danes dalje 20 (dvajset) dinarjev.

UPRAVA LISTA

vih komisij. Največ dela ima komisija za prošnje in priobzbe. Lani je imela kar 50 sej. Prejela je 933 prošnje, rešila pa 402. Se vedno prihajajo premalo dokumentirane prošnje in izjave, kar močno otežuje hitro reševanje zadev. Otrci padlih borcev in žrtve fašističnega nasilja se v glavnem vsi šolajo ali izobražujejo za razne poklice.

Na konferenci so poudarili, da se zadeve borcev rešujejo preveč samo z upokojitvami. Taka rešitev naj bi bila samo za tiste člane ZB, ki niso zmogli opravljati eno ali drugo delo. Premalo se je doslej skrbelo za prekalifikacijo članov ZB, s čimer bi prišli do višje osnove za pokojnino. V tem so zlasti podjetja premalo pripravila. Zelo pereče je vprašanje primernih stanovanj za člane ZB; saj je v občini blizu sto družin borcev, ki so brez stanovanja ali žive v slabo stanovanjih. V tem zadene precejšnjo krivda podjetja, ki zaposlujejo borce, prav tako pa je tudi občina do sedaj pri dodeljevanju stanovanj precej gledala na razstev ne borcev, zlasti tistih, katerih družinski poglavarji niso v delovnem razmerju.

Ostalih dolžnostim Zveze borcev, kot je skrb za člane, zbiranje zgodovinskega gradiva in drugo, se letos pridružuje še proslavljanje 20-letnice vstaje slovenskega naroda. Na konferenci so poudarili, da bodo pri letošnjih proslavah organizacije ZB sodelovale čim aktivneje, oziroma bodo pobudni proslavi in prireditvam v čast 20-letnice pričetka narodnoosvobodilnega boja. Proslave naj bi bile skromne, pri čemer pa bi se osrednja republiška prireditev v okviru proslav 22. julija na območju novomeške občine, to je v Žužemberku.

Izredni občni zbor OZZ

Predsednik Okrajne zadržne zveze v Novem mestu Tone Pirc je sklical za 6. februar izredni občni zbor OZZ Novo mesto, ki bo v dvorani okrajnega sindikalnega doma. Na zboru bodo pregledali delo in poročilo upravnega odbora, nato pa sklepali o sprejemu statuta zveze in o pravilniku o organizaciji dela OZZ v Novem mestu. Razen volitev je na dnevnem redu tudi sprejem proračuna OZZ in sklepanje o pooblašilih predsedstvu skupščine.

VREME

za čas od 1. II. — 12. II. 1961

Padavine pričakujemo okrog 1. februarja, od 5. do 7. februarja in od 11. februarja dalje vmes suho oziroma lepo razdobje vremena. Do 5. februarja bo mlo, vreme in bo mraz le ponoči. Okrog 6. februarja zlasti okrog 11. februarja pričakujemo vdor mraza s snežom.

Dr. V. M.

8.284 žena v našem okraju, kolikor jih je zaposlenih, je ustvarilo lani 16 milijard dinarjev družbenega bruto produkta oz. kar 33 odst. vsega, kar smo v okraju sploh naredili! V industriji našega okraja dela 3.160 žensk, v prosvetni službi 939, v zdravstvu 929, ostale pa so v trgovini, obrti, ljudskih odborih, na kmetijskih posestvih, združenih itd. Od vseh zaposlenih ljudi v okraju je v gostinstvu kar 77,5 odst. žensk, v zdravstvu 76,4 odst., v prosveti 73,1 odst., v finančnih in kreditnih zavodih 70,6 odst., v pravosodju 61 odst., v trgovini 48,1 odst. in v industr. dobrih 32 odst. žensk. V okraju je zaposlenih 32,4 odst. vseh žena, medtem ko znaša republiško povprečje 34 odst. — Se vseh teh števil in ogromnega deleža naših žena, ki so razen tega matere, gospodinje in vzgojiteljice družin, sploh zavemo? Kaže, da ne vedno in ne povsod! Minuli teden so na razširjeni seji komisije za družbeno uveljavljanje žena pri okrajnem odboru SZDL razpravljali o številnih problemih in nalogah s tega področja, o čemer bomo obširneje poročali v prih. številki Dolenjskega lista. Seje sta se udeležili tudi Dolfka Boštjančič, predsednica Zveze ženskih društev Slovenije, in Meta Košir, urednica »Naše žene«. O problemih žena v okraju so razpravljali tudi na seji predsedstva okr. odbora SZDL letos 6. januarja, bilo pa je tudi že posebno posvetovanje s predsedniki občinskih odborov SZDL. Vse to so hkrati priprave za občinske konference žena, ki bodo ta in prihodnji mesec, medtem ko bo zvezna konferenca žena aprila letos v Zagrebu.

Konference SZDL

Danes dopoldne je v Novem mestu redna letna občinska konferenca Socialistične zveze, na kateri je tudi 80 delegatov iz občine Žužemberk. Jutri bo občinska konferenca SZDL v Trebnju, v nedeljo v Sevnici in v torek v Črnomlju.

Jutri: seja ObLO v Novem mestu

V petek dopoldne bosta ločeno 4. seja Občinskega zbora in 9. seja Zbora proizvajalcev ObLO Novo mesto, na katerih bodo odborniki razpravljali in sklepali o poročilih mandatno imenirane komisije in komisije za volitve in imenovanja. Razpravljali bodo nadalje o predlogu odloka o dopolnilnem proračunskem prispevku iz osebnega dohodka delavcev in uslužbencev za leto 1961 ter o predlogu odloka o spremembi odloka o obč. taksi in občinskem prometnem davku. Odbornikom bo poročala tudi komisija za gospodarstvo.

Na 15. skupni seji obeh zborov bodo nato izvolili podpredsednika ObLO, člene svetov. komisij LO in upravnih komisij pri ObLO. Na dnevnem redu je še razprava in sklepanje o območjih in šte

Brigadirji se pripravljajo

Občinska vodstva mladine so sprejela prve prijave mladincev, ki bodo v aprilu s XV. novomeško MDB Simončič Vinko-Gasper odšli na avtomobilsko Cesto bratstva in enotnosti. Res je, da so mladinski aktivni seznanjeni z letošnjimi mladinskimi delovnimi akcijami je pa naloga občinskih komitejev LMS, da pričnejo z agitacijo, kajti čas odhoda se naglo bliža. Okrajno vodstvo mladine se je odločilo, da se XVI. in XVII. MDB imenuje po padlih herojih Martinu Kotarju oz. Jožetu M. helčiču

SENOVO za svoj praznik

Ze osmič praznujejo letos prebivalci rudarskega Senovega in okolice svoj praznik — 9. februar, spomin na ta dan v letu 1944, ko je zmagovita XIV. divizija kot vihar utrla okupatorje in jim nagnala strah v kosti, v kraje pod Bohorjem pa prinesla nov polet narodnoosvobodilnemu poslanstvu. 9. februar je praznik vseh občanov senovskega kraja. Letos ga bodo počastili s takim sporedom:

Od. 4. do 8. februarja: tekmovanja društev. Sobota, 4. februarja: SVOBODA s Senovega priredi dramo »Svet in plamen« v šolski dvorani.

Nedelja, 5. februarja: glavnostna seja Občinskega ljudskega odbora. Po slavnosti seji razdelitev pokalov ObLO, tekmovalcem posameznih skupin — Popoldne ob 16. uri: ponovitev drame »Svet in plamen«.

Četrtek, 9. februarja: ob 10. uri matineja kino predstav na Senovem in v Brestanici (za šolsko mladino, brezplačno). Ob 16. uri: kino predstava za odrasle na Senovem.

Četrtek, 9. februarja: ob 19. uri v kino dvorani: USUNI ČASOPIS, ki ga priredi podružnica Novinarskega društva Slovenije iz Novega mesta. Sodelujejo: občinski in krajevni odbor SZDL in LMS, časnikarji Dela, Dolenjskega lista in RTV Ljubljana, predstavniki domačih kolektivov in javnega življenja. V zabavnem delu programa nastopajo: oktet SVOBODA Senovo in glasbeni ansambel »STEB« Svobode iz Brestanice. Med prireditvijo bo nagradno žrebanje kuponov brezplačnih vstopnic!

Beseda o rejništvu

(Nadaljevanje in konec)

Prej je bilo omenjeno, da je vsako odvajanje otroka od staršev v določeni meri škodljivo, zato zakon določa, da glave gmojne razmere otrokovi staršev same po sebi ne morejo biti vzrok za oddajo otroka v rejništvo. Preden skrbstveni organ otroka odda v rejništvo, mora poskusiti vse, da se odpravijo vzroki, zaradi katerih bi bilo otrok oddan iz družine.

Zakoni, s katero se poleg pravic in dolžnosti obeh zavezanih strank določa tudi višina rejnine.

Zakon določa, da rejništvo preneha s polnoletnostjo otroka, z razvezo rejniške pogodbe, katero imata pravico zahtevati obe zavezani stranki ali pa, če so prenehali vzroki, zaradi katerih je bil otrok oddan v rejništvo.

Starši in rejniki

V 28. členu zakona določa, da morajo starši, ki oddajo otroka sami v rejništvo, najpozneje v enem mesecu o tem obvestiti pristojni skrbstveni organ. To pomeni, da morajo vsi starši ali skrbniki, ki oddajo otroka v rejništvo, tuji družini brez posredovanja ali

dali otroka v rejo brez privolitve skrbstvenega organa, ne velja pa za rejništva, ko je skrbstveni organ oddal otroka v rejo.

Za starše in skrbnike, ki so otroka oddali v rejo, oz. za rejnike, ki so otroke sprejeli, pa ne bodo oddaje oz. sprejema otroka priglasi skrbstvenemu organu v predpisanih rokih, ZAKON PREDPIŠUJE DENARNO KAZEN DO 20.000 din.

ZAKON JE PRIČEL VELJATI 11. 11. 1960. STARŠI, KI STE PO TEM DATUMU SAMI ODDALI OTROKE V REJO, MORATE TO SPOROČITI SKRBSTVENEMU ORGANU V ROKU ENEGA MESECA PO ODDAJI OTROKA V REJO. STARŠI IN SKRBNICI, KI STE OTROKA ODDALI, OZIROMA REJNIKI, KI STE OTROKA SPREJELI V REJO PRED UVELJAVITVJO ZAKONA, TO JE PRED 11. 11. 1960, MORATE TO SPOROČITI SKRBSTVENEMU ORGANU SVOJE OBČINE NAJPOZNEJE DO 11. 2. 1961!

Kakor je iz vsega navedenega razvidno, je namen zakona urediti rejništvo kot važno pravo socialnega varstva otrok in mladine, zagotoviti otrokom, posebno v najnevarnejših letih primarno nego in vzgojo, da bodo lahko postali koristni člani naše socialistične družbene skupnosti. Mi vsi, starši in rejniki, družbeni delavci kot posamezniki in družba kot celota smo dolžni skrbeti za rast in razvoj naših otrok, kajti: OD DUSEVNEGA IN TELESNEGA ZDRAVJA JE ODVISNA HARMONIJNA MED LJUDMI JUTRI. In komu izmed nas ni do tega, da bodo naši otroci, ko odrastejo, živeli še lepše, kot živimo mi danes?...

Piše: Franci Brinc, socialni delavec OLO, Novo mesto

brez privolitve skrbstvenega organa, o tem v roku enega meseca po oddaji obvestiti pisмено ali osebno (ustno) upravni organ za socialno varstvo občine, v kateri je otrok imel svoje zadnje prebivališče pred oddajo v rejo. Skrbstveni organ je treba obvestiti zlasti glede vzrokov, zaradi katerih je bil otrok oddan v rejo, in oziroma, ter o tui družini, ki je otroka sprejela. Skrbstveni organ potem preizkusi in pregleda, če je bila oddaja v rejo res nujna in za otrokov vsestranski razvoj koristna ter ali tuja družina, v kateri je bil otrok oddan, izpolnjuje pogoje, ki jih določa ta zakon in ki zagotavljajo, da bo otroka vzgajala za koristnega člana naše družbene skupnosti. Če skrbstveni organ ugotovi, da družina teh pogojev ne izpolnjuje, lahko otroka odvzame in ga da sam novi rejniški družini.

Ta člen nalaga to dolžnost staršem, ki bodo otroke oddali v rejo po uveljavitvi tega zakona.

Člen 32. pa določa, DA MORAJO STARŠI KI SO DO UVELJAVITVE TEGA ZAKONA ODDALI OTROKE SAMI V REJNISTVO, IN REJNIKI, KI SO OTROKE SPREJELI TO SPOROČITI PRISTOJNEMU SKRBSTVENEMU ORGANU NAJPOZNEJE V TREH MESECIH, POTEM KO ZACNE VELJATI TA ZAKON. To velja le za primere, ko so starši od-

ZUHANEJEPOLITIČNI TEDESKI PREGLED

Ime portugalske potniške ladje s 20.000 tonami nosilnosti je naenkrat postalo znano po vsem svetu; »Santa Maria« je postala sinonim za osvobodeno ozemlje demokratične Portugalske, postala je up portugalskih demokratov, doma, v kolonijah in v izgnanstvu, hkrati pa je postala resen moment za diktatorski režim dr. Salazarja in za njegove atlantske zaveznike, ki so menili, da je režim tako trden kot escudo, t. j. portugalska valuta.

Ko je »Santa Maria« s približno 600 potniki in 300 člani posadke zaplula že daleč od domovine, so v različnih pristaniščih začeli prihajati na krov novi potniki, skromno oblečeni, ponavadi s enim samim kovčkom, ki so ga tudi sami nosili, saj so bili vsi potniki III. razreda. »Nenadoma sem zaslišal strele, vpilje in kričanje; ko sem prišel na krov, sem videl ljudi, ki so z brzostrukami in revolverji obkrožili kapitana in ladijske oficirje ter jim ukazali naj spremene smer vožnje. V spopadu je bilo tudi nekaj ranjenih, eden pa je bil ubit... Tako poplule dogodke eden izmed očividcev, ki je bil ranjen, in so ga izkrcali v pristanišče Santa Lucia... Tako se je torej začel upor in prevzem oblasti na ladji »Santa Maria«.

Uporniki, ki so se vkrcali v ladjo kot potniki in ki so izvedli prevrat, so portugalski emigranti, ki jih vodi v Braziliji nastanjeni portugalski general Delgado. Let-a je na zadnjih portugalskih volitvah za predsednika republike baje dobil največ glasov, a mu jih Salazarjev reakcionarni režim ni priznal. Njegov pooblaščenec, Henrique Galvao, ki je izvedel vso akcijo na ladji »Santa Maria«, je s krova tega prekoatlantskega parnika napovedal vojno Salazarje-

vemu režimu. Vojna napoved, seveda bolj simbolična kot realna, je široko odjeknila tako na Portugalskem kot v njenih kolonijah. Vlada je izdala varnostne ukrepe, vproslila je pripravne stanje policije in vojske, medtem ko so iz portugalskih pristanišč izplule vojne ladje z nalogo, da preprečijo »Santa Maria« in zadušijo upor na njej.

Zanimiva je bila tudi reakcija v svetovnem javnem mnenju. Brazilski javnost se je za podvig izredno navdušila in novozeljski predsednik Quadros je

mednarodno pravo. »Portugalci so našli zvesti zavezniki« pravijo namreč v Londonu, pozabljajo, da stavijo na napadno karto ene izmed najbolj reakcionarnih vladav in Evrope.

»Santa Maria« stoji zaenkrat v ugasnjenih stroji pred brazilsko obalo; proti njej hiti portugalska fregata Pedro Escobar in španska admiralska ladja. Kako se bo zadeva naprej razvijala, je prezigod reči, saj je tudi neka zahodnonemška filmska družba sicer že patentirala scenarij na temo »Santa Ma-

»Santa Maria«

izjavil, da je Galvao njegov osebni prijatelj, ter da se lahko izkrca v Braziliji, ne da bi se mu bilo treba batl internacije ali zaplenbe ladje. V Washingtonu so dolgo oklevali med ocenami, ali je Galvao »pirat« ali politični bojevnik. Ameriške bojne ladje so dobile nalogo naj polslobo uporniško ladjo in zelo zanimivo je, da so jo cele tri tedne zaman iskale, ko so jo odkrile, pa so takoj »izgubile« kontakt z njo. Zadrego je razrešil State Department, ki je sporočil, da smatra afero »Santa Maria« za notranjo portugalsko stvar, ki se v njo ameriška mornarica ne misli vmešavati. Najbolj okosteneli pri vsem tem so bili Britanci, ki so kljub močnim prototom laburistične stranke vztrajali skoraj do zmrzavanja pri tem, da je »Santa Maria« piratska ladja in da so vse mornarice dolžne postopati z njo v smislu določb, ki jih za tak primer predvideva

ria«, pisati pa ga še niso začeli, ker ne vedo kako se bo stvar končala. Toda eno je jasno že danes: podvig kapitana Galvaoa je opozoril svetovno javnost na razmere na Portugalskem, razmere, ki so dosegle že tisto mejo, ki ne prenese več napenjanja. Materialni uspeh vojne napovedi, ki jo je s krova »Santa Maria« poslal Galvao Salazarju, je seveda iluzoren toda moralni in propagandni uspeh je nedvomno velikanski. To pa je cilj, ki so ga portugalski demokrati zasledovali. Ni izključeno, da bo temu, moralnemu uspehu, v bližnji prihodnosti sledil tudi materialni uspeh. Tudi kubanski uporniki pod vodstvom Fidelja Castra so 1956 opozorili svetovno javnost nase z ugrabitvijo 11 ameriških dirkačev (ki so jih po 11 dnevi izpustili), dve leti nato, pa je Castro na čelu zmagovalne vojske vkorakal v Havano...

Dobro vodstvo - dober sindikat

Predsednik Okrajnega sindikalnega sveta Ludvik Kebe o pripravah sindikalnih organizacij za letne občne zборе

Sindikalna organizacija je v preteklem letu uspešno opravila mnogo nalog. Spomnimo se samo izobraževanja odraslih, izpopolnjevanja sistema nagajevanja po delu, razvoja delavskega samoupravljanja in vrhu vsega še skrbni sindikata za vsakdanje življenje delavca: prehrano, stanovanje, prevoz na delo in z dela. V vsedni naštetih velikih nalog je bil sindikat pobudnik akcije. Prav zato nas je zanimalo, kako se sindikalna organizacija pripravlja na letošnje leto in kakšnih nalog se je sklenila lotiti. Predsednik OSS Novo mesto, tov. L. Kebe nam je rade volje odgovoril na postavljena vprašanja.

Kako ocenjujete priprave letošnjih sindikalnih občnih zborov? O tem smo razpravljali že lani na posvetu predsednikov občinskih sindikalnih svetov. Da bi slednji v pripravah lažje pomagali in sodelovali, smo občne zbornice sindikalnih odborov v vseh občinskih razdelili na dve obdobji: januarja in februarja naj bi bili v javni upravi, ustanovah s samostojnim finančnim, v obrti, trgovini in gostinstvu, skratka v vseh manjših podjetjih. V proizvodnji in v večjih gospodarskih organizacijah naj bi pričeli seštevati, torej takrat, ko bodo znani vsaj osnovni podatki zaključnih računov. OSS so se pripravili posvetovanja predsednikov odborov in se tam pogovorili o vsebini občnih zborov ter hkrati določili ključ za izvolitev delegatov za občne zbornice občinskih sindikalnih svetov, ki bodo aprila.

Ste morda že izbrali najpomembnejši vsebinski podatek letošnjih občnih zborov? Glavna vsebina občnih zborov naj bo v uveljavljanju načel demokratskega upravljanja v gospodarstvu in v vseh kolektivih, to pa pomeni: razvoj sistema delovne dohodka v tem smislu, da bo kolektiv poplacen v sorazmernosti z dobljenim trudom v javni upravi; boj za nagrajevanje po učinku in pravilno delitev variabilnega dela prizadevanje za urejanje pravičnih odnosov med ekonomskimi enotami, dalje skrb za pravilno gospodarjenje, odkrivanje rezerv, skrb za izobraževanje, skratka skrb za odpravljanje cele vrste vprašanj, ki jih vsak dan srečujemo.

Sindikalne podružnice ne smejo pozabiti na skrb za delovno okolje, tu mislim na stanovanje, prevoz na delo in z dela, domove

oddiha, predvsem pa stanovanjsko gradnjo v obliki zadrzne gradnje. Le tako bomo lahko razen sredstev iz stanovanjskih skladov pritegnili tudi individualna sredstva in ona iz kolektivov. Mislim, da ne bi bilo odveč, če bi upravni odbor občinskih stan. skladov že zdaj izdelal pravilnike za razdelitev sredstev in le-ta nato podeljevali na natečaj s posebno poročilo o stanovanjskih zadrug. Kolektiv bomo s tem k odpravljanju stanovanjskega problema kar najbolj spodbudili.

Kakšni naj bodo novi član izvršnih odborov sindikalnih podružnic? Sestav izvršnih odborov smo že lani močno izboljšali: od 1471 članov je bilo 361 žena, 269 mladincev, ostali pa so bili v starosti od 20 do 40 let. Letos moramo kadrovske sestave izboljšati, predvsem pa moramo v izvršne odbore izvoliti ljudi, ki bodo znali prislunhiti razpravi v kolektivu in znali probleme našeti tako, da bo kolektiv o njih razpravil. To je se posebej pomembno zato, ker se je zelo razpisala težnja, kolektive obveščati o re izvršnih delstvih, kar je vse prej kot demokratsko.

Pred. sind. ali IO podružni. torej niso predstavniško telo, ki naj v imenu kolektiva priključa ali odkimava! Oni so samo »prenos« s pomočjo katerega kolektiv zve vse, o čemer bo odločal DS ali uprava in obratno; ki omenjenima posreduje mnenje kolektiva o določenem vprašanju. Prav zato moramo letos člani izvršnih odborov podružnic skrbno izbrati.

Povejte še kaj o vsebini predložiteljnih konferenc. Tu naj člani sindikata razpravljajo največ o tem, kako je po-

Kratke Z RAZNIH STRANI

DUNAJ - Avstrijska policija je aretirala na Dunaju znanega nacionalista, Eichmannovega pomočnika pri uničevanju židov, Franza Novaka. Za njim je pred nedavnim razpisala tiralo zahodnonemška policija, potem ko ga je že nekaj let »poisrčeval«. Novak je »delal« med vojno na Koroskem in je bil torej v Avstriji dobro znan. Po vojni je dobil avstrijsko državljanstvo.

LEOPOLDVILLE - Kasavubu in Mobutu sta dala prepeljati ujetega premiera Lumumbo iz Thyseville, ki je pod njuno oblastjo, v Elisabethville, ki je pod varstvom Combejeve žandarmerije in njenih belgijskih oficirjev. Lumumbo so na letališču, ob prisotnosti vojakov OZN, nečloveško prepehtili, prav tako ministra v njegovi vladi Mpolu. Slednji je mučenju podlegel.

STANLEYVILLE - Cete generala Lundeley, ki so zveste legalni kongski vladi premiera Lumumbo, so prodirje v Ekvatorialno pokrajino. Sila kongoske vlade izvajajo oblast v treh od šestih kongoskih provinc.

MOSKVA - Sovjetska vlada je osvobodila dva ameriška pilota, ki sta bila sestrjena nad morjem, ki ga smatrajo sovjetske oblasti za teritorialne vode ZSSR. Predsednik Kennedy pa je obvestil sovjetsko vlado, da je prepovedal kakršnekoli polite ameriških letal nad sovjetskimi ozemljem. Sovjeti so prenehali motiti oddajo »Glasa Amerike«, ameriške televizije, ki metja na je odstranila s svojega programa televizijski film »Boj proti sovjetskemu vohunom«. Prve lastovke, ki bi utegnile biti znanstveniki pomladi v mednarodnih odnosih.

PARIZ - Francoska vlada je »dovolila« polkovniku Trinquetu, strokovnjaku za vojno v džunglah, da odide v Elisabethville in stoji v službo Combejevih oborož. sil. Istosčasno prihajajo vesti, da novatai Combe biva gestapovec in najrazličnejše avanturiste za svoje »tjujske legije«, ki naj bi bila glavna opora »vladi neodvisne Katanje«.

TEDESKI NOTRANJEPOLITIČNI PREGLED

Dogodki se, da se tudi skupštinski poročevalci včasih zmotijo. Tako je bilo tokrat, za to zasedanje Ljudske skupščine Ljudske republike Slovenije. Poročevalci, ki so sedeli v odborih in šteli tiste, ki so se v posameznih odborih priglajali v razpravi, tehtali njihove prispevke, so sodili, da bo razprava na skupnem zasedanju dokaj skopa. Vendar so se zmotili. Razprava je bila vsestranska, zajela je vsa področja, predvsem pa podprla osnovna načela Resolucije o programu perspektivnega razvoja LR Slovenije v razdobju 1961 do 1965. leta.

Osnovne značilnosti Programa razvoja v prihodnjem razdobju so hiter in skladen razvoj gospodarstva in s tem povečana produktivnost dela, izboljšanje življenjskega standarda in nadaljnja krepitev materialne osnove delavskega in družbenega upravljanja.

Podpredsednik Izvrš. sveta Viktor Avbelj je v ekspoziciji o Programu perspektivnega razvoja dejal, da v tem procesu ne gre samo za formalno spremembo, temveč za zavesten določen odnos do nekaterih važnih družbeno političnih in ekonomskih vprašanj ter problemov oziroma do načina, kako reševati ta vprašanja in probleme. Opozoril je, da velja v sistemu planiranja računati z objektivnimi dejstvi glede na razvoj in položaj delavskega upravljanja in komunalnega sistema. Glede na to mora tudi planiranje doživeti bistveno kvaliteten spremembo predvsem zato, ker mora računati na dosedanje uveljavljanje in delovanje organov neposredne socialistične demokracije, obenem pa računati z nadaljnjim njihovim razvojem oziroma z njihovo politično vlogo v celotnem družbeno političnem dogajanju. Računati velja, je bilo rečeno, predvsem s tem, da pomenijo ti organi najaktivnejšo postavko v našem celotnem družbenem razvoju in da za uspešno izvrševanje svojih nalog svobodno razpolagajo tudi

Samoupravljanje v prvem planu

z določenim delom družbenih sredstev. In dalje je bilo rečeno, da glede tega dela materialnih sredstev planiranja nikakor ni mogoče imeti nobenih ambicij, da se bo lahko na njihovo uporabo vplivalo na star, distributiven in direktivni način. Skratka, že iz teh osnovnih ugotovitev, ki so jih poslanci v svoji razpravi podprli, je moč povzeti, da je planiranje oziroma programiranje prihodnjega razvoja v naši stvarnosti predvsem instrument, ki naj pripomore k uspešnejšemu izvrševanju osnovnih družbeno političnih nalog.

Ena izmed izredno pomembnih odločilnih značilnosti prihodnjega razvoja, kot ga predvideva Program, je, da bomo še močneje uveljavili organe delavskega upravljanja in komunalni sistem. Z izpopolnjevanjem ekonomskega sistema naj bi se še vnaprej razširil obseg pravic in dolžnosti delovnih kolektivov in organov delavskega upravljanja. Izdatno naj bi bila torej okrepljena materialna osnova za delovanje teh organov, hkrati s tem pa naj bi ti organi prevzemali nase tudi vse večje obveznosti.

Stališče, ki ga zavzema Program glede skladnega razvoja gospodarstva in družbenega standarda, je, naj bo ta razvoj skladen, z drugimi besedami rečeno, da je tudi v prihodnjih petih letih ohranjen takšen odnos v investicijah za gospodarstvo in za družbeni standard, kakršen je bil dosežen v zadnjih štirih letih.

Resolucija o programu perspektivnega razvoja LR Slovenije razen drugega opozarja na nadaljnjo demokratizacijo delavskega upravljanja in gospodarskih organizacij, kar naj še v večji meri omogoči neposrednim proizvajalcem voljo na poslovanje in razdalje določa.

ZAHTEVAJTE POVSOD KVALITETNO OBUTEV INDUSTRIJE OBUTEV Novo mesto

RUDNIK RIJAVEGA PREMOGA SENOV PRIPOROČA POTROŠNIKOM SVOJ KVALITETNI PREGLED

TRGOVSKO PODJETJE »Potrošnik« ČRNOMELJ nudil svojim odjemalcem vedno veliko izbiro blaga po nizkih cenah

Vsi ga moramo poznati

Odlok o javnem redu in miru okraja Novo mesto — pomemben dokument za uravnavanje medsebojnih odnosov državljanov

Po 1. odstavku 15. člena in 108. člena Zakona o okrajnih ljudskih odborih (Uradni list LR št. 19-59(52) v zvezi s 3. in 8. členom in 150. členom Temeljnega zakona o prekrških (Uradni list FLRJ, št. 2-22(59)) je Okrajni ljudski odbor Novo mesto na seji okrajnega zbora dne 20. decembra 1960 sprejel

ODLOK O JAVNEM REDU IN MIRU OKRAJA NOVO MESTO

I. Splošne določbe 1. člen Vsak državljan se mora vesti tako, da ne moti dela, razvedrila in počitka državljanov, da varuje javno moralo, pa da čisto, ne kazi lepote in zunanega lica kraja, ne dela škode na javnih prostorih in ne ogroža ljudem zdravja.

Dobrine iz prejšnjega odstavka uživajo upravno-kazensko varstvo po tem odloku.

II. Varstvo reda in miru 2. člen Za vzdrževanje reda in miru na javnih prireditvah in v gostinskih lokalih je odgovoren prireditelj oziroma tisti, ki ga je prireditelj pooblastil, ter upravni gostinskega lokalna oziroma tisti, ki odgovarja za lokal; ti so zlasti dolžni:

1. postaviti primerno število rediteljev in storiti vse potrebno, da se ohrani red in mir; 2. odstraniti iz prireditvenih prostorov in gostinskih lokalov pijane osebe, ki ogrožajo red in mir ali vzbujajo zgražanje; 3. skrbeti, da strežne osebe ne daje alkoholnih pijač alkoholičnim in drugim osebam, o katerih je znano, da se nagibajo k izgredom, če uživajo alkoholne pijače; 4. skrbeti, da se prireditveni konca oziroma gostinski lokal zapre ob času, ki je določen s predpisi o obratovanju ali z dovoljenjem; 5. člen Vsak državljan se mora vesti na javnih prostorih spoštljivo in se izogibati dejanj, s katerimi se krši red in mir, moti gibanje, delo ali razvedrilo državljanov ali se vzbuja javno zgražanje ali žali javna morala.

Prepovedano je: 1. izzivati k pretepu, neredu ali prepiru, smešiti, nadlegovati in ogrožati državljanje; 2. motiti javne shode, zborovanja, sestanke in druge javne prireditve; 3. vstopiti brez dovoljenja v zgradbe ali kraj, kamor je vstop prepovedan, če je prepoved vidno označena ali če je to iz okoliščin mogoče razbrati; 4. prodajati ali kupovati zunanaj tržnega prostora, razen v primerih, dovoljenih po tržnem redu; 5. ovirati promet na pločnikih ali drugih javnih prostorih z zlaganjem kuriva ali drugih predmetov preko časa, ki je nujno potreben, da se ti predmeti odstranijo, ali pa tudi sicer uporabljati javni prostor za odlaganje kakršnega koli materiala ali kako drugače občutno ovirati promet; 6. zadrževati se kljub opozorilu v prireditvenih prostorih ali gostinskem lokalju po končanem obratovanju časa; 7. kaditi v kinematografih, gledališčih in drugih prostorih, kjer je kajenje prepovedano.

III. Varstvo ljudi in premoženja 4. člen Prepovedano so dejanja, s katerimi se ogroža varnost ljudi oziroma premoženja, in to: 1. ugasniti, poškodovati ali odstraniti svetilko, postavljeno za razsvetlitev javnega prostora; 2. opuščati namestitve v vzdrževanje varnostnih naprav pri gradnjah in popravilih; 3. zanemarjati vzdrževanje ali opustiti popravila zaradi

ali naprav, če ogrožajo varnost; 4. postaviti ali pustiti predmete tako, da utegnejo pasti na javni prostor, karkoli vreči, izliti ali postaviti na javno pot, če je s tem ogrožena varnost, čistoča ali zunanje lica kraja; 5. opremiti ograjo na cestah, po ulicah in drugih javnih poteh z bodečo žico; 6. puščati ob javnih poteh ograje ali živo mejo v takem stanju, da ogroža varnost ali ovira promet in kazi zunanje lica kraja; 7. metati kamenje ali druge predmete, ki ogrožajo varnost državljanov ali premoženje; 8. dražiti ali plašiti živali; 9. z brezobzirno vožnjo ali kako drugače škropiti ali pomazati ljudi ali prečelja stavb; 10. kolesa prisljanjati ob stene, izlozbe ali kamor koli, kjer bi to lahko povzročilo škodo ali oviralo promet; 11. sežigati odpadke ali sploh kuriti ogenj na odprtih prostorih v bližini stavb ali drugih naprav, ali motiti okolico s smradom ali dimom, odmetavati cigarete ali druge ogorke na kraju, kjer je možnost, da se zaneti požar; 12. streljati z zračno puško ali drugim orožjem izven športnega etrahla.

13. poškodovati kulturni spomenik ali storiti kaj drugega, kar kvari zunanost in vrednost kulturnega spomenika. IV. Varstvo zdravja, čistote in zunanega lica kraja 5. člen Prepovedana so dejanja, ki ogrožajo ljudem zdravje, nasprotujejo pravilom čistote ali kazijo zunanje lica kraja, in to: 1. metati odpadke, pljuvati ali kako drugače ponesnažiti tla ali predmete na javnih prostorih; 2. poškodovati ali uničiti ali odstraniti posode za odpadke, postavljene na javnih prostorih; 3. v mestih kar koli stepavati na javna pota, priloži posteljino ali sušiti perilo na ulicnih oknih in balkonih ali na ulicah samih; 4. odlagati odpadke, odpadno gradivo ali gnoj na mestih, ki niso za to določena, posebno ob javnih cestah in poteh; 5. pustiti greznice nezadostno zaprte ali jih izpraznjevati in razlivi v okoliščinah in na način, da se povečuje smrad; 6. metati v kanalske požiralnike predmete, ki jih utegnejo zamašiti; onesnažiti vodo, namenjeno ljudem in živalim; 8. prati ali umivati pri sturdenih in javnih vodovodnih napravah, namenjenih za pitno vodo; (Konec prihodnjil)

Dobro obveščanje je pogoj za uspešno upravljanje

Na občinski konferenci Socialistične zveze v Brežicah se je v soboto zbralo 220 delegatov, izvoljenih na krajevnih konferencah Socialistične zveze v brežiški občini. Razen delegatov je konferenci prisostvovalo še več gostov, med katerimi smo opazili tudi člana Glavnega odbora SZDL Slovenije Jožeta Ingoliča, predsednika okrajnega odbora SZDL Viktorja Zupančiča in sekretarja OO SZDL Romana Ogrina. Konferenca je začel predsednik občinskega odbora SZDL Franc Sabliš s poročilom, zatem pa je po krajši razpravi nadaljevala delo v dveh komisijah: za gospodarski in komunalni sistem in za organizacijska vprašanja.

V poročilu in razpravi je bilo največ govora o obveščanju državljanov, o novih, sodobnejših oblikah dela Socialistične zveze in o nadaljnjem gospodarskem razvoju komunne. Predsednik občinskega odbora SZDL Franc Sabliš je v svojem poročilu naglasil, da se bo morala Socialistična zveza v občini boriti, da bo sistem obveščanja postal sestavni del komunalnega sistema. Tudi ljudski odbor, delavski in zadrugi svet ter drugi organi bodo morali razmišljati, kako urediti obveščanje državljanov. Jasno je namreč, da brez dobrega obveščanja ne more biti uspešnega upravljanja. Zato bo moral vsak organ v občini organizirati svoj sistem obveščanja, ki se kajpak ne sme omejit samo na obveščanje navzdol, temveč mora omogočiti tudi obratno pot, da bo stalno vedel, kaj menijo državljanji o posameznih problemih.

SESTANKI SO PREŽIVELA OBLIKA DELA

Ko so govorili o novih oblikah in ustreznih vsebini dela organizacij Socialistične zveze, prilagojene višji stopnji našega družbenega razvoja, so poudarili, da je ljudem čedalje bolj jasno, v čem je bistvo statutarne spremembe. To je najbolj vidno v samem življenju krajevnih organizacij Socialistične zveze, ki so v razmeroma kratki dobi, saj delujejo šele nekaj mesecev, že lepo zaživele in nenehno iščejo sodobnejše oblike dela. Člani čedalje bolj spoznavajo, da oblike same, naj so še tako sodobne, niso same sebi namen, temveč gre hkrati tudi za novo vsebino dela, ki jo porajajo naš družbeni razvoj. V nenehnem razvijanju demokratičnega samoupravljanja Socialistična zveza ne more in ne sme ostati samo pri sestankih kot edini obliki dela. Treba je iskati privlačnejše in učinkovitejše oblike dela, ki

bodo članom SZDL omogočile, da bodo lahko ob vsakem času vplivali na vsa dogajanja v družbi.

Sekcije v brežiški občini še niso zaživele. Bilo je sicer nekaj poizkusov, da bi nastale prve sekcije, ker pa zanje ni bilo pravih izhodov, niso zaživele. Nekateri so namreč menili, da so sekcije v bistvu dosedanja elektrifikacijski in podobni odbori, le da so le-ti spremenili ime. Možnosti za ustanavljanje sekcij je dovolj med člani Socialistične zveze je treba le zbuditi zanimanje zanje. To pa bo uspelo le tedaj, ko se bodo zavedali problemov, sredi katerih živijo, in ko bodo spoznali, da je njih rešitev odvisna le od njih samih.

O Družbenem Planu Mora Razpravljati Čimveč Ljudi

Dalje so govorili tudi o pravih za izdelavo perspektivnega družbenega načrta in družbenega načrta za leto. Grajali so člani SZDL, ki bi morali v posebni strokovni komisiji pripraviti vsebinski okvir plana, vendar tega niso naredili. Konferenca je predlagala, naj člani SZDL, ki delajo v ljudskem odboru, čimprej ustvarijo pogoje za čimširšo in zares demokratično razpravo o osnutku družbenega načrta. Poudarili so,

da nikakor ne smejo dovoliti, da bi šel plan tak, kakršnega je izdelal občinski aparat, naravnost pred ljudski odbor in šele potem na zbor volivcev. Vse predloge, pobude in pisme, ki jih bodo dali zbor volivcev, delavski in zadrugi svet ter drugi samoupravni organi, je treba upoštevati in jih vsklajene z realnimi možnostmi upoštevati v družbenem načrtu.

Delegati občinske konference SZDL v Brežicah volijo organe konference

Zapiski z nedeljske občinske konference Socialistične zveze v Metliki

Viden gospodarski napredek

Občinske konference Socialistične zveze delovnega ljudstva se je udeležilo nad 150 delegatov in gostov, med njimi podpredsednik republiškega Izvršnega sveta dr. Jože Vilfan, predsednik OLO Novo mesto Niko Belopavlovič in drugi.

Poročilo predsednika občinskega odbora SZDL tov. Škofa je bilo organizirano razprava v dveh komisijah: za ideološko-politična in organizacijska vprašanja ter za delavsko in družbeno samoupravljanje in gospodarska vprašanja. Razprava v obeh komisijah je bila zelo živahna in plodna, ker so delegati dobili že prej napisana poročila. Poročilo in razprava sta pokazala, da je metliška občina dosegla v zadnjih letih viden napredek v industriji in kmetijstvu. To nam dokazuje tudi porast narodnega dohodka v letu 1960, ko je znašal 180 tisoč din na prebivalca, medtem ko je bil pred dvema letoma le 70 tisoč din. Družbeni bruto produkt je znašal lani 2.920 milijonov. V tem letu je predviden porast bruto produkta za 17 odstotkov. V perspektivnem planu je predvideno, da bo znašal 6,7 milijarde dinarjev. Obenem se bo dvignil narodni dohodek na prebivalca, ki bo ob koncu novega petletnega obdobja znašal 331 tisoč dinarjev.

Opaziti je, da se je spreminila struktura udeležbe pri dohodku. Leta 1955 je 68 odstotkov bruto produkta dajalo

kmetijstvo, medtem ko je bilo že v letu 1960 drugače. Kmetijstvo je dajalo le 25 odstotkov vsega dohodka občini. Videti je, da se jača vloga družbenega sektorja. Pred leti je bil močno zastopan zasebni sektor, medtem ko je predvideno, da bo že v letu 1961 družbeni sektor dajal 61 odstotkov vseh dohodkov.

Pred leti je bilo to področje v glavnem agrarno in ni imelo nobenega večjega industrijskega obrata. Zdaj sta tu že dve močni tovarni: Bel in Novotek, ki zaposlujeta 500 ljudi. Tudi število zaposlenih se je v občini povečalo; zdaj jih je že 1000.

Več skrbí bo potrebno posvetiti razvoju turizma in gostinstva, kajti opaziti je bilo, da v zadnjih letih ni bilo na tem področju vidnega uspeha. To bo potrebno posebno zdaj, ko bo rekonstruirana gorjanska cesta in bo Bela krajina postala pomembno turistično področje.

Tudi v kmetijstvu je bil dosežen precejšen napredek. Vendar je treba iskati vzroke, da kmetijstvo ni doseglo še večjih uspehov, v slabši agrotehniko in razdeljenosti zemljišč. Po drugi strani pa naši kmetovalci pridelujejo preveč kmetov in še to tiste, ki jih potrebujejo zase. Premalo upoštevajo rajejono in specializacijo glede na tržišče. Potrebno bo število kultur zmanjšati in gojiti le tiste, ki so za to področje najbolj primerne. Petletni perspektivni plan predvideva 40 odstotkov

vseh obdelovalnih površin v kooperaciji, od tega največ žitaric, nato krmskih rastlin, vinogradov in sadovnjakov. Vrednost kmetijske proizvodnje je bila v 1960. letu 23 milijonov 828 tisoč dinarjev. Leta 1965 pa bo znašala 47 milijonov. Največji problem, ki se bo pojavil v naslednjih letih, bo jemanje zemlje v zakup. Z našega področja odhaja vse več ljudi v industrijo. Tako ostaja mnogo zemlje neobdelane ali pa slabo obdelane zaradi premajhnega števila delovne sile. Vrsta problemov bo nastala tudi pri obnovi 83 hektarov vinogradov. Za premagovanje vseh teh problemov bo potrebna pomoč in aktivnost članov SZDL.

Socialistična zveza je v preteklem obdobju premalo pomagala družbenim organizacijam in društvom. Ta so se borila s finančnimi težavami in prostori. Zato bo potrebno misliti na gradnjo ali ureditev primernih prostorov za dom družbenih organizacij.

Podpredsednik republiškega

Izvršnega sveta dr. Jože Vilfan je bil z razpravo nadvse zadovoljen. Govoril je o razvoju komunalnega sistema pri nas in v bodočnosti metliške komunne. Dejal je, da je razvoj in obstoj komunne odvisen od prebivalcev samih, vendar zaradi gospodarskega razvoja in pa dejstva, da je Bela krajina zaključena geografsko celota v Beli krajini skoraj da ne moreta obstajati dve občini.

Predsednik OLO Niko Belopavlovič je rekel, da ne moremo nekaterih služb, kakor so promet, komunalne dejavnosti, elektrifikacija in ostalo obravnavati ločeno. Zato bo potrebno, ker tako narekuje gospodarski razvoj, da se obe občini v Beli krajini združita. Preden pride do združitve, je potrebno vso stvar tehno premisliti in pripraviti.

Ob koncu so delegati izvolili nov 21-članski plenum in dva delegata za kongres SZDL Slovenije.

Janez Dragoš

Načrti šentjernejske zadruge

Kmetijska zadruga v Šentjerneju ima vse pogoje, da se razvije v močnega in vsestranskega proizvajalca. Dosedanja uspehi, ki jih je zadruga imela v poljedelstvu, posebno pogodbeno sodelovanje s kmeti, uspehi v travništvu in še obsežni načrti, ki so predvideni v petletnem perspektivnem planu, dokazujejo, da se bo dalo v prihodnje napraviti precej več in da bo treba še marsikje na novo orati ledino. Plan predvideva tudi, da bo treba bolj paziti na liste veje kmetijstva, ki imajo pogoje za razvoj, pa se do zdaj zaradi določenih vzrokov niso razvile, če pa so se, se niso načrti. To velja predvsem za živinorejo, saj je znano, da je šentjernejska okolica precej močno živinorejsko področje. Najbrž bodo že 1961 pričeli rediti 50 glav mladega goveda. V ta namen bodo preuredili hlev za več kot 200 glav živine in prasiče — bekone. Odločili so se za holandsko pasmo belih prasičev, ker je pitanje teh hitrejših kot pri črnih prasičih. Ščasoma bo tam zraslo središče, od koder bodo bekone razprodajali tudi v oddaljene kraje. Za holandsko pasmo prasičev, predvsem pa za na-

čin pitanja, se kmečki proizvajalci zelo zanimajo in je bilo lani okrog 250 pogodbeno pitanih prasičev.

S porastom živinoreje bo treba rešiti vprašanje travništva. Največ travnikov leži ob Krki; tla so tam zelo močvirna. Da bi povečali donos krme, bodo morali ukreniti še marsikaj, predvsem pa ta obdelati krški pas posušiti. O tem vprašanju v Šentjerneju že dalj časa razpravljajo.

V perspektivnem planu je predvideno še nadaljnje širjenje zadrugnih zemljišč. Do 1965 bo zadruga nakupila in odkupila okrog 200 ha površin. Do zdaj je imela zemljišča tudi v najemu. Za lastno proizvodnjo je še letos najela in obdelala 20 ha zemljišč. Razen tega uspešno sodeluje v pogodbeni proizvodnji s kmeti. Vendar pogodbeni plan zaradi slabega vremena letos ni bil dosežen: od 240 ha zemljišč so obdelali le 168 ha, pri čemer je sodelovalo 283 privatnih gospodarstev. V jeseni so v obkrških predelih posejali le 60 odstotkov površine, medtem ko je bil drugod po okolici ta odstotek znatno večji in je dosegel celo 90 odstotkov.

Kmetijska zadruga pa ne ve-

ba samo proizvodnje, za svoje potrebe je že zgradila novo strojno postajo, v kateri je delavnica za popravila strojev. Delavnica je opremljena z najmodernejšimi pripomočki. Za ta dela in za gradnjo enostanovanjske hiše je porabila 4 milijone lastnih sredstev. Hitrejši način proizvodnje in obdelave zemlje zahteva čimveč strojev. Zato bodo nabavili nekaj kombajnov in traktorjev s priklojčki. Se posebno potrebujejo tovornjaki. Uredili bodo tudi upravne in poslovne prostore ter skladišča. Za vsa ta dela in novogradnje bodo porabili čez 131 milijonov sredstev, sama zadruga pa bo razpolagala s 37 milijoni lastnih sredstev.

I. Zoran

Vzgoja aktivnih državljanov

(Nadaljevanje s 1. strani)

Tov. Tomšičeva je nato opozorila na vlogo komun v bodočem gospodarskem razvoju, pri čemer imajo kolektivni še večjo vlogo kot doslej, da bo komunna enotna, močna in da bo imela svoj program razvoja.

Kje je v pogojih takega samoupravljanja državljanov, ki bodo razpolagali s milijardami bruto produkta in narodnega dohodka, delež in vloga Socialistične zveze? Tov. Tomšičeva je podčrtala, da mora prav Socialistična zveza vzgajati ljudi v tem duhu, da bo postal vsak državljan aktivni državljan, »mi« in »vi«, kar se še vedno ponavlja, pa čeprav ni treba nič več čakati na stvari »od zgoraj«. Večino stvari bo reševala komunna, pri čemer je zlasti treba razbiti občutke miselnosti meznega delavca, občutek, da ti nekdo drugi reče kruh. Mi si ga reže-

mo sami in zato ne potrebujemo nikogar »zgoraj«, ki bi to delal namesto nas! Oblast, ki jo imamo, pa je treba izvrševati v praksi in ne o njej samo govoriti. Žal je še dostikrat tako, da se človek potegne rad, za neko stvar šele takrat, ko gre za njegovo skrb. Tu je vloga Socialistične zveze, da pomaga državljanu pri izvrševanju njegovih državljanskih dolžnosti, da pride pri tem do izraza.

Krajevni odbor je samouprava ljudi, ne pa majhna komunla

Zato je konferenca pravilno podčrtala, je nadaljevala Vida Tomšičeva, vlogo krajevnih odborov in stanovanjskih skupnosti kot najvažnejši problem v bodočem funkcioniranju komunne. Komunna odloča o proizvodnji in potrošnji, krajevni odbor pa ni majhna komunla! Krajevni odbor je samouprava

ljudi v njihovih dnevnih življenjskih vprašanjih (kot so vodovod, kanalizacija, ceste, skrb za stare in onemogele in podob.). S tem v zvezi seveda rast vloga zbora volivcev kot zveze med komunno in volivci. Tu, na zboru volivcev, državljan direktno sodeluje s komunno. Krajevni odbor nima nobene pravice do skladov, ki jih ima komunna. Le če ima konkretne programe, mu komunna pri tem lahko pomaga. Zato krajevni odbor ni organ oblasti. To je skupnost in dnevni vprašanji. Nasprotno pa mora volivce na zboru volivcev sodelovati; take zveze moramo zato skrbneje negovati. Tudi tu ima SZDL veliko vlogo, da pomaga pri vzgoji aktivnih državljanov, da bodo hoteli biti odločujoči čimteljji, ko gre za probleme komunne. Ljudi je treba torej navaditi, da bodo aktivni v svojem upravljanju občine. Krajevni urad kot ekspozitura občinskega ljudskega odbora pa mora biti spet tak, da bo ljudem res v korist in pomoč.

Tako gledanje in sodelovanje pa ustvarja tudi nove, tovarške odnose med ljudmi. Prav v tem, v gojitvi socialističnih odnosov med ljudmi, bo morala Socialistična zveza še več narediti.

Tovarišica Vida Tomšičeva je zaključila svoj prispevek v razpravi z besedami: »Zdi se mi, da vaša občina zaradi teh novih materialnih možnosti že stopa med tiste razvitejše občine v Sloveniji, kjer naj se kmalu pokažejo še večji uspehi tudi v teh novih sferah. Na drugi konferenci SZDL bomo tudi o tem verjetno še lahko več govorili.«

Na konferenci so izvolili nov 33-članski občinski odbor SZDL in 8 delegatov za kongres SZDL Slovenije.

Tp.

„Kovina“ na Bizeljskem

Pred letom in pol so na Bizeljskem ustanovili manjši kovinski obrat, v katerem je bilo zaposlenih dvanajst članov. Lani marca pa so ga še razširili. Odprli so novo kovinarsko delavnico, v kateri poravljajo raznovrstne stroje. Podjetje je lani imelo že 12 milijonov dinarjev kredita in 2 milijona dobička. S temi sredstvi bodo v kratkem začeli graditi nove delavnice, razen tega pa bodo uredili pisarniške prostore. Tudi potrebne sanitetne pripomočke bodo na-

bavili. Plan, ki ga je podjetje postavilo na osnovi lastnih zmogljivosti in lastnih sredstev, predvideva letos 50 milijonov dinarjev prometa. To je vsekakor visoka številka, vendar poudarjajo, da je ne bo težko doseči. Pričakujejo tudi, da bodo kmalu lahko nabavili univerzalne škarje za rezanje kovinskih plošč, 30-tonsko stiskalnico in strojno. To bo za 25-30 članski kolektiv mladega podjetja, ki se šele razvija, kar lep uspeh. I. Z.

Zdramljeni volivci

Zapiski ob dosedanjih zbiorih volivcev v novomeški občini

Prezgodaj je še, da bi lahko posredovali popolno oceno zbiorov volivcev, pa vendar smo opazili mnoge razveseljevalne stvari, ki jih je na dosedanjih zbiorih volivcev nismo bili vajeni. Najprej udeležba: bila je v večini primerov boljša kot doslej, le malo zbiorov je bilo preloženih. Odborniki so poročali s povsod mnogo boljše, kot smo bili vajeni prej, volivci pa so s svojimi vprašanji posegali zelo globoko.

Volivci bi morali na zbiorih potrditi občinski odlok o dopolnilnem proračunskem prispevku, odlok o povečanju davka na maloprodajo in še odlok o povečanju cestnih taks. Se lani bi volivci vse te odloke molče potrdili, na letošnjih zbiorih volivcev pa se je razvila živahna razprava. Napak bi bilo, če bi trdili, da je bila ta razprava povsod najboljša in zdrava, pa vendar, volivci so razpravljali. V kmečkih predelih so brez odlašanja potrdili odlok o dopolnilnem proračunskem prispevku, se malce ustavili ob davku na maloprodajo, zato pa toliko temeljiteje razpravljali o cestnih taksah.

V strnišnih industrijskih predelih je bilo nasprotno: tam so mimogrede potrdili odlok o cestnih taksah, zato pa toliko dlje razpravljali o davku na maloprodajo in predvsem o dopolnilnem proračunskem prispevku. Iz tega pač lahko razberemo, da se je zavest volivcev povečala, da jih pa še vedno skrbi predvsem lastni žep. Povsod so zahtevali natančna pojasnila, v kakšne namene bo občina zbrana sredstva porabila. Zagotovilo, da bo posebnih proračunskih prispevkov porabljen za gradnjo obrata družbene prehrane, ni zadostalo; volivci so želeli vedeti kakšen bo obrat, kje bo stal, želeli so poznati njegove zmogljivosti in so poudarili, da ne bi bilo odveč, če bi dobili na vlogled načrte.

Precej vprašanj je bilo izrečenih tudi na račun neplačanih dolgov občine Novo mesto. Volivci so zahtevali informacije

kolikšni so ti dolгови, zakaj so nastali, v kolikem času jih bo morali odplačati in podobno. V volivčevi notranjosti se je torej le nekaj zdrnilo. Zaveda se, da na ustvarjanje družbenega sredstva in z njimi tudi posredno razpolaga. Ni mu več vseeno kakšno je gospodarstvo v občini, saj je v marsičem odvisen tudi njegov žep.

Okoli razprav o povečanju davka na maloprodajo je bilo mnogo razprav. Volivci so največ zahtevali, naj bi s temi sredstvi razpolagala trgovina sama, bilo je čutili celo neke vrste navijanja zanj. Skoda le, da se nihče ni spomnil vprašati, koliko nadplač so razdelila lani trgovska podjetja v občini? Morda bodo trgovci rekli: saj so naše povprečne plače kljub temu nižje od ostalih! Morda res, pa vendar jim nihče ne brani nagradjevati po delu, tako kot je to uvedla večina ostalih kolektivov. Dokler ne opravijo tega, pač nimajo pravice zahtevati od potrošnika, naj jim s svojim žepom krpa prodajalca!

Na zadnjih zbiorih volivcev so uslužbenec občine, ki so doslej navadno tolmačili volivcem problematiko, zamenjali odborniki. Nekateri odborniki so opravili to v redu in brez večjih težav, marsikje pa se je zataknilo. Na prihodnjih občinskih volitvah bodo morali pač skrbneje izbirati odbornike, kot smo jih doslej! V Beli cerkvi na primer je odbornik prepuštil branje in tolmačenje gladija za zbor župniku! Ta je opravil vse v redu in pošteno, pa vendar, zakaj le so volivci volili odbornika? Bili so tudi primeri, da so odborniki (na vasi) poizkusili prevladati breme vodenja zbora na uslužbenca občine, ki je bil slučajno prisoten le za morebitno tehnično pomoč. Tudi to ni prav. Sestav odbornikov ljudskega odbora ni najboljši za takšne zbornice volivcev, kot so bili zadnji, prečnani pa smo, da bodo prihodnji še boljši.

Volivci so se zdrmlili, tega pa smo lahko vsi samo veselili

Izdelujemo kvalitetno žensko perilo in se naročamo potrošnikom za nakup

TOVARNA PETI METLIKA

Marsikaj novega

DELOVNI KOLEKTIV ZDRAVSTVENEGA ZAVODA: POSLEJ SAMOUPRAVLJAVECI

2. Povsem nov vloga bo imel po novih predpisih delovni kolektiv. Ta bo postal iz pasivnega izvrševalca strokovnih in upravnih nalog v zavodu — samoupravljač zavoda in bo volil upravni odbor. Delovni kolektiv bo močno zainteresiran na uspehu dela zavoda, na gospodarjenju, na kakovosti dela, na sklepanju pogodb zavoda, na cenah storitev in podobno, ker bo od vsega tega odvisen osebni dohodek članov kolektiva.

Vodstvo zavoda (svet zavoda, upravni odbor) bo moralo, preden bo dokončno odločilo, dobiti od delovnega kolektiva njegovo mnenje o vseh stvareh, ki imajo pomen za ves kolektiv (pravila, pravilnik o delovnih razmerjih in osebnih dohodkih itd.). Člani delovnega kolektiva bodo lahko dajali vodstvu predloge za izboljšanje dela in organizacije dela v zavodu in bodo upravičeni tudi zahtevati pojasnila, kaj je vodstvo zavoda na take predloge sklenilo.

Zdravstveni delavci bodo imeli še nekatere posebne pravice in seveda tudi dolžnosti v zavodu. Pri strokovnem delu bodo samostojni in neodvisni, za svoje delo odgovarjajo zavodu in njegovim organom, njihovo delo je podvrženo posebnemu strokovnemu nadzorstvu, večje jih načela etike zdravstvenega oseba in poklicna tajnost, zavezanost, so strokovno izpolnjevati se ter prenašati svoje izkušnje na druge; vsakomur morajo nuditi prvo pomoč. Vodstvo zavoda ne bo smelo ovirati zdravstvenih delavcev in drugih članov delovnega kolektiva v njihovi volji po višji usposobljenosti.

NOV ODNOS DO ZDRAVSTVENIH DELAVCEV

3. Zdravstveni delavci bodo spremenili svoj status v tem smislu, da ne bodo več obravnavani kot ostali javni uslužbenci, ampak bodo veljali zunje posebni predpisi o delovnih razmerjih. Njihovo delovno razmerje bo sponelo na pogodbi z zdravstvenim zavodom, osebni dohodek pa bo odvisen od njihove izobrazbe, delovnega mesta, kvalitete in obsega dela in na mestih, kjer se da učinek dela meriti, tudi od učinka dela. Minimalni osebni dohodek jim bo določen z veznim predpisom, ostali dohodki pa bodo odvisni od uspeha dela zavoda. S pravilnikom o delovnih razmerjih in o osebnih dohodkih, ki bo sprejet po podobnem postopku kot tarifni pravilnik v podjetjih, bo določen način in višina nagrajevanja zdravstvenih delavcev.

Kaj več o zdravstvenih delavcih danes še ni mogoče reči, ker je to temeljna zvezna zakonodaja in je napovedanih veliko izvršilnih predpisov, ki bodo dokončno uredili status, delovna razmerja, pravice in dolžnosti zdravstvenih delavcev.

SAMOSTOJNOST V FINANCAH

4. Glede finansiranja zdravstvenih storitev določa zvezni zakon popolno samostojnost zdravstvenih zavodov (kurativnih in preventivnih). Za svoje storitve bodo zdravstveni zavodi prejemale plačila, kot jih bodo dogovorili s plačniki, bodisi v obliki pavšala ali po individualnih cenah. Plačniki zdravstvenih storitev bodo predvsem fond zdravstvenega zavarovanja (socialno zavarovanje) politično teritorialne enote, gospodarske in druge organizacije. Od ostvarjenega celotnega dohodka zdravstvenega zavoda se bodo izločili najprej materialni stroški in amortizacija, ostanek pa se kot dohodek (čisti) razporedi na osebne dohodke in na fond, kot jih imajo gospodarske organizacije (fond osnovnih sredstev, fond obratnih sredstev, rezervni fond in fond skupne porabe).

V ROKAH OBČINE: VSA SKRB ZA ZDRAVSTVENO VARSTVO DRŽAVLJANOV

5. Po novih predpisih je zaupana občini vsa skrb za zdravstveno varstvo državljanov. Občina bo morala poskrbeti ne samo za osnovno zdravstveno varstvo državljanov, ampak za vse vrste zdravstvene pomoči, zlasti za splošno in specialno zdravstveno pomoč, za pomoč na bolniškem domu, za zdravljenje v bolnici, za zobozdravstveno pomoč, za celotno zdravstveno varstvo žena, otrok in mladine, za celotno preventivno zdravstveno varstvo in preprečevanje nalezljivih bolezni (nadzor živil, pitne vode, bacilosecev, asanaclje, higiena na javnih krajih), za prevoz bolnikov, za preiskrbo z zdravili, za organizacijo mrlškopregledniške službe in Skratka, vsa skrb za zdrave ljudi in za preventivno varstvo v komunalni skupnosti le v rokah občine.

(Konec prihodnjih)

Začela se je kalvarija našega življenja na Rabu. Mnogi izmed tisočev internirancev so za vedno ostali tam. Niso slutili, kako se bo usoda neusmiljeno poigrala z njihovim življenjem.

V tisti juljski vročini nihče ni mislil na mrzlo zimo. Bili smo trdno prepričani, da bomo le nekaj tednov, morda mesecev, pa bo konec vojne in se bomo vrnili. Pa smo se bridko vračunali. Čeprav so nam v taborišču dan za dnem zatirjali, da pojdemo kmalu domov, smo se bili njihovih tolažb že navadili in so z gubile za nas vsak pomen.

Kljub domotožju in skrbi za dom in družino smo se nekega le udali v usodo. Bila je silna vročina, taborišče na odprtem prostoru na njivi, brez vsake sence, nikjer nobenega drevesa, le stražni stolpi so štirili v zrak, iz njih pa je včasih odjeknil klic stražarjev in odmeval od nizkih grčev okrog taborišča. Le proti morju je bila ozka zaseka, na kateri so samevale bome njivice.

Taborišče, pripravljeno za 14.000 ljudi, so sprva tvorili samo vojaški šotari; bilo jih je okrog tisoč, zato so ga morali podaljševati z lesenimi barakami, ki so bile vsekakor nekoliko boljše kakor navadni šotari. Najhuje je bilo v šotarih deževne jesenske in zimske dni in kadar je pihala burja. Dokler je imel človek v sebi še kaj rezervnih moči z doma, je še šlo, ko pa je telo zaradi lakote shiralo, ni bilo več tako odporno. Za zdravega človeka in za naše polne tisto sploh ni bil mrz ali zima, toda za izčrpane in sestradane ljudi je bilo dovolj in marsikateri je omagal.

Bili smo stlačeni v šotore, le s pestjo stare, že skoraj zmlete slame pod sabo. Slamo so kot neuporabno privlekli iz raznih vojašnic, bila je polna uši in bolh. Pokrivali smo se s starimi, strganimi vojaškimi odejami, marsikateri ni bil niti zadostno oblečen, saj so nas pobrali poleti, ko je bil vsak le lahno oblečen. Lakota, mrz, burja in golazen so izčrpali naše ljudi in začeli so umirati.

Toda najhuje je bilo v poletnem času, ko nam niso privoščili niti pitne vode. Od neznanke žetje smo kakor omočeni tavali po žgočem soncu.

Nemara najhuje, kar nam je ubijalo pogum in smisel za življenje, je bilo to, da več mesecev, vse do konca oktobra ali začetka novembra, nismo imeli nobenega stika z ostalim svetom, bili smo kot brodolomci na kakem zapuščenem otoku; nikjer nobene pisane slovenske besede, ne radia, ne časopisov... ne knjig... ne novic od doma; sploh nismo vedeli, ali dom še stoji, kaj je z družino, je še živa ali ne.

Vse to nam je ubilo slednjo voljo in smisel za življenje, duševno strit in telesno izčrpani smo videli pred seboj le grob. Opustili smo slednje upanje, da bi še kdaj videli svoj dom, domače, starše, ženo in otroke; polasčal se nas je obup. Mnogi so se vdali usodi, pozno v noč je bilo slišati obupne molitve.

Nekateri z bolj trdo kožo smo škripali z zobmi in v duhu mli okupatorja, prepričani, da bo doživel poraz in zlom, in nam je bila edina skrb in misel, ki je izžarela v neizprosno željo: živeti, vztrajati, ne se vdajati obupu.

Vsi, ki smo vedeli za okupatorjeve načrte, smo bili prepričani, da nas ne more rešiti ne molitve, ne škripanje z zobmi, rešeni bomo le, kadar bo zlomljena moč okupatorja.

Ze pred leti, ko je ključasti križ začel svoj prvi pohod na Avstrijo, je Hitler v svoji knjigi "Hitler govori" zapisal, "da je to golazen treba z vsemi silami zatreti", namreč Slovence. Ko sem to knjigo bral, sem videl, koliko nam bje ura. Mussolini pa je v svojem govoru pred armadnim zborom v Gorici 31. julija 1942 izjavil o nas Slovincih: "To ljudstvo nas ne bo nikoli ljubilo, torej popolna izpraznitev pokrajine. Kamor boste prišli, spravite izpod nog vse prebivalstvo, naj vam ne bo mar trpljenje prebivalstva. V polni meri je treba uporabiti vsjo okrutnost... Če bo treba, bomo tudi rabili..."

2. avgusta 1942 so se na sestanku v Kofčevju, ki ga je imel general Robotti s svojimi podrejenimi komandanti iz Ljubljanske pokrajine, podrobno pogovorili o tem. Robotti je rekel: "Nastaja novo obdobje, ki naj pokaže ljudem, da smo Italijani pogumni možje! No, njihov pogum nam je dobro znan, najbolj pa našim ženam in dekletom, ko so jih z burkami ali pa z vilami nagnale, ko so se hinili okrog njih.

Svojo moč so lahko znašali le nad ubogimi interniranci, prestrašenimi okostnjaki v taborišču, obdanem z bodočo žico, nad ujetimi partizani pa nad starši in otroki.

V zasmeh svoji tako poveljevalni dvatisočletni kulturi so nam delili v taborišču nekaj časopis, pisan v popačeni slovenščini, namenjen otrokom, nekako slikanico za učenje v prvem razredu ljudske šole. Razumljivo, da nam s tem ni bilo nič pomagano, le srd do njih se nam je še povečal.

Po sporazumu s civilnimi oblastmi in z višjim klerom so v jeseni 1942 začeli v taborišču paberkovati za odpust v domovino pod pogojem, da izpuščeni doma vstopijo v enote domobranskih križarjev. Marsikdo je z upanjem, da si reši golo življenje, pristal na te pogoje, a v srcu je mislil drugače, stiskal je pesti, čest: "Da le pridem v svobodo vam bom že dal čuti svojo pest!" Seveda so vse prošnje in predloge prešetal dom na odločilnih mestih in jih večina zavrnili. Tako je raje v taborišču životala dalje.

Ze meseca julija, ko se je začelo napolnjevati taborišče, so za nas napravili tudi dovolj prostorno pokopališče na nasprotni strani griča. Ob morju so obzidali s kamnom veliko njivo, pripravljeno, da sprejme vase vsa to veliko množico trpinov.

Kmalu je sprejela prve stanovalce v svoje hladno okrilje. Ko so nastopili hladni pozni jesenski dnevi in je bilo vedno več mrlica, je v taborišču v eni izmed barak okupator uredil delavnico za izdelavo krst. Preprosta delavnica, žaga, bradva, kladivo, en obliči, nekaj žebeljev in krsta iz surovine desk je bila kmalu narejena. To delo so opravljali sprva najeti delavci, ko pa je bila sila velika, ker je smrt kosila na levo in desno so morali pomagati tudi interniranci.

UČIMO SE NA IZKUŠNJA H NOB

upoštevajmo pa tudi nove dosežke znanosti — Obračun dveh let dela organizacije Združenja rezervnih oficirjev in podoficirjev novomeškega okraja

V nedeljo, 22. januarja, so se v Novem mestu zbrali delegati za občni zbor okrajnega odbora Združenja rezervnih oficirjev in podoficirjev. Razen delegatov se je zbrala udeležila in je sodelovala v razpravi več gostov: podpredsednik glavnega odbora ZROP LRS generalmajor Jaka Avšič, predsednik okrajnega odbora Novo mesto Niko Belopavlič, predsednik okrajnega odbora SZDL Viktor Zupančič in drugi. Občnega zbora se je udeležilo 68 delegatov od skupno 76. Poročilo o dosedanjem dvoletnem delu okrajnega odbora ZROP je podal dosedanj predsednik Vinko Vitkovič.

Poročilo ugotavlja, da je 91 odstotkov rezervnih oficirjev in podoficirjev članenih v ZROP. V okraju je okoli 50 osnovnih organizacij. Niti en občinski odbor ZROP nima svojih prostorov, dotacije pa so dobivali malenkostne (od 20.000 do 85.000 din), dva občinska odbora ZROP (Metlika in Sevnica) pa celo nič. Okrajni odbor ZROP je organiziral 258 predavanj, 27 seminarjev in izvedel tekmovanje v streljanju. Razen velikih uspehov, ki jih je organizacija dosegla pri svojem delu in pri vzgoji članstva pa so bile seveda tudi pomanjklivosti. Nekateri odbori so bili kot celota nedelavni — delala sta le predsednik in tajnik. Pri drugih je bila šibka točka izvajanje strokovnega programa. Spet nekeje so sicer delali, poročili o delu pa okrajnemu odboru ZROP niso dostavljali itd.

V zadnjih dveh letih je bilo odlikovanih za delo pri izvenarmadni vzgoji 19 rezervnih oficirjev in podoficirjev. Med občninami je pokazala za organizacijo ZROP največ razumevanja občina Videm-Krško, ki je dala organizaciji največji finančni in ostalo podporo, zato je ta občinska organizacija med najboljšimi v okraju.

V razpravi je sodelovalo več delegatov in gostov, ki so govorili o vseh problemih organizacije. Podpredsednik GO ZROP generalmajor Jaka Avšič je govoril največ o vzgoji rezervnih oficirjev in podoficirjev ter med ostalim poudaril, da naj bi starejši rezervni oficirji prenašali izkušnje iz minule vojne na mlajše oficirje, ki so prišli iz šol po vojni. Dalje je poudaril, da je treba pri vzgoji rezervnih oficirjev upoštevati ne samo izkušnje iz NOB, temveč te izkušnje prilagajati

Predsednik OLO Niko Belopavlič je poudaril predvsem, da predstavljajo rezervni oficirji in podoficirji pomembno politično, kulturno in gospodarsko silo v okraju. Dalje je govoril o povečani materialni skrbi in o da janjih oriznanja udeležencem NOB, tistim, ki so podpirali NOB, materam padlih borev; o različnih oblikah šolanja, ki so na razpolago odraslim, tudi udeležencem NOB, in o usposabljanju vseh ljudi, tudi vojnih invalidov, za delo. Tovarš Belopavlič je nato seznanil prisotne z glavnimi značilnostmi petletnega plana 1961—1965 in pozval vse rezervne oficirje in podoficirje ter bivše bore, naj po svojih močeh prispevajo k uresničevanju tega plana.

V nadaljevanju so delegati gostje razpravljali še o več problemih, na katere naletijo organizacije ZROP pri vsakdanjem delu. Poudarili so, da mora biti prav točnost čednost rezervnih oficirjev in podoficirjev, kar pa žal danes

še v precej primerih ni, saj se predavanja in sestanki začnejo večkrat z zamudo. Ugotovili so, da bi bilo vendar že treba opisati vsaj bolj pomembne dogodke iz NOB — prav opisovalci pa bi o njih na predavanjih lahko seznanjali z njimi tudi člane ZROP in mladino — hkrati pa bi lahko ugotavljali in analizirali vse slabosti in uspehe teh borb in vzroke zanje. Člani so zelo kritizirali odnos političnih in ostalih vodstev do organizacije ZROP, ker ne dajejo organizaciji dovolj podpore, predvsem materialne. Tudi prostore naj bi dobili vsaj občinski odbori ZROP. Dalje so govorili o sodelovanju na proslavah ob 20-letnici vstaje, sodelovanju z ostalimi organizacijami, vzgoji mladine, disciplini članov itd.

Izvolili so nov 25-članski upravni odbor Okrajnega odbora ZROP in 3-člansko revizijsko komisijo. Predsednik novega odbora je Milan Šeneta, sekretar pa Rihard Romih.

Mladi v Sevnici

Občinsko vodstvo LMS v Sevnici se je prejšnji teden sestalo na svoji prvi seji, na kateri so konstituirali nov sekretariat in volili vodstvo komiteja. Razen tega so pregledali sklepe občinske konference, jih izpopolnili in jih pripravili za praktično realizacijo. Odločili so se da se bo njihovo delo v bodoče odvijalo v komisijah, kot so komisija za idejno-vzgojno delo in izobraževanje, za društveno dejavnost, družbeno in delavsko upravljanje, organizacijsko-kadrovska vprašanja, tisk in propagando ter delovne akcije.

Za predsednico so izvolili Drago Volčanšek, Stanka Vovka za sekretarja in Danico Dolinšek za blaginjarko.

Sd.

Večerna mladinska politična šola je končala delo

Trimesčna večerna mladinska politična šola v Novem mestu je pred dnevi končala delo. Po zaletnem ciklusu predavanj je znanje tečajnikov ocenjevala posebna komisija, ki jo je vodil tov. Ema Muskerja. Komisija je z znanjem slušateljev bila zelo zadovoljna in je tako 20 slušateljev z uspehom absolviralo šolo. Mladinci bodo pridobilo znanje s pridom uporabili pri delu v mladinski organizaciji, seveda bo pa precej koristilo tudi njihovi ekonomsko-družbeni razgledanosti. Slušatelji so po končanih predavanjih izrazili željo, da bi se večkrat sešli in bi diskutirali o raznih vprašanjih. To jim bo vsekakor omogočil mladinski klub.

Uspel seminar v Metliki

Občinska ljudska univerza je v lanskem letu dosegla pomembne uspehe v izobraževanju ljudi. Po leg različnih seminarjev je imela vsaj sedem predavanj v vseh področjih. Na predavanjih je poslušalo 6.500 ljudi. Upravičeno ljudske univerze tov. Ivana ZELETA smo povračali, kako je uspel seminar, ki so ga organizirali prejšnji teden.

— Zelo dobro nastanek odlični! To je bil seminar za delavce sveta, upravne odbore in sindikalna vodstva. Program je bil obsežen — 8 predavanj v dveh dneh. Na predavanjih je poslušalo 6.500 ljudi. Upravičeno ljudske univerze tov. Ivana ZELETA smo povračali, kako je uspel seminar, ki so ga organizirali prejšnji teden.

— Teh je veliko. Najprej seminar za politična vodstva, za šolske odbore, za družbene svete itd. Več ciklusov predavanj iz zdravstva, kmetijstva, šolstva imamo v program. Ljudska univerza v Metliki je uspešno začela z delom že v začetku leta in bo do konca sezone obsežen program, ki si ga je zastavila, izpolnila.

—ek

Lovska sreča

Člani lovskih družin iz Mokric so pred dnevi organizirali pohod na divje prašice. V gozdu nad Ponikvami so psi sledili več ščetinjarjem, ki so se umikali proti lovski zasedi. Srečni strelci Jože Kalin, gostilničar iz Bregane, je z enim strelom ubil kar dve "muhi". Ugotovili so namreč, da je strel hkrati podrl 60 kg težkega samca in samico, ki je tehtala 50 kg. Srečnemu lovcu čestitamo!

Zaključili so dva seminarja

Seminarja za vodstva sekcij mladih združnikov oz. vodstev klubov mladih proizvajalcev v gospodarskih organizacijah sta med mladino vzbudila precejšnje zanimanje. To nam govorniki kažejo tudi število, ki govore, da se je v dijalski domu v Šmihli h prvega udeležilo 14, drugega pa 27 slušateljev. Seminar je dal odgovor na številna vprašanja, ki jih srečujemo v praksi, praktičen odgovor pa dobijo mladinci v samem podjetju, kjer bodo delali v tej važni veli mladinske organizacije. Pred organizatorji je naloga spremljati se nadalje delo teh mladincev, kajti le s sistematičnim delom bo dosežen zaželeni efekt. SEMINARJA STA ZGOVORENO DOKAZ, DA SE MORA MLADIM LJUDEM NUDITI MOŽNOST IZOBRAŽEVANJA. KAJTI NA TA NACIN BO UCINEK NJIHOVEGA DELA VEČJI IN SAMI BODO IMELI VEČJE ZADOLGOBLJIVOST, KO BODO VIDELI BOLJŠE REZULTATE SVOJEGA TRUDA. MLADINCI MORAMO NEKAJ NUDITI, POTEM LAHKO TUDI ZAHTEVAMO OD NJE...

Predavanje v Kostanjevici

Na kulturni praznik slovenskega naroda, 8. februarja, bo v Kostanjevici predavanje pod naslovom "Kulturni pomen Kostanjevice v preteklosti in prihodnosti". Predavala bosta prof. dr. Emilijan CEVC in umetnostni zgodovinar Drago KOMELJ. Predavanje bodo spremljali barvni diafilmi, na koncu pa bo občinstvu prvič predvajan film "Vlaki vozijo mimo", za katerega je bilo nekaj kadrov posnetih tudi v Kostanjevici. Vstopnine ne bo. Prebivalstvo vabimo k številni udeležbi.

OD 19. DECEMBRA 1960 DO 31. JANUARJA 1961

2001 nov naročnik

196 novih naročnikov so nam poslali pismonoše in vodstva nekaterih organizacij in društev v zadnjem tednu, tako da se je skupna številka vseh novih naročnikov v zadnjih 6 tednih povzpela že na 2.001. Največ novih naročnikov je prišlo v minulem tednu iz občine Brežice, Sevnica, Videm-Krško in Novo mesto, pregled za vse občine pa nam pove, da so novi naročniki iz tehle področji:

občina BREŽICE	361 novih naročnikov
občina SEVNICA	252 novih naročnikov
občina SENOVO	99 novih naročnikov
občina VIDEM-KRŠKO	342 novih naročnikov
občina ČRNOMELJ	121 novih naročnikov
občina METLIKA	35 novih naročnikov
občina NOVO MESTO	447 novih naročnikov
občina TREBNJE	161 novih naročnikov
občina ZUZEMBERK	52 novih naročnikov
Razne pošte v LRS in FLRJ	98 novih naročnikov
Inozemstvo	33 novih naročnikov

Zbiranje novih naročnikov se nadaljuje. Pismonoše in druge sodelavce prosimo, da nam čimprej pošljejo naročilnice za nove naročnike, da bodo deležni začetka nove slikanice in romana, ki smo ga začeli objavljati danes! Vodstva SVOBOD in prosvetnih društev prosimo za sodelovanje v zbiranju novih naročnikov!

UPRAVA DOLENJSKEGA LISTA

—Anno Domini MDLXXXV. V imenu Boga Očeta, Sina in svetega Duha! Te dni sem jaz, Jošt Tolmajnar, po božji milosti in po milosti visokorodnega gospoda, gospoda Rupprehta, škofa brižinskega, grofa v Palaciji... grajski pisar ravno tu na Visokem, sklenil, da si snubim čislano devico za ženo in za zakon, sklenjen po zapovedbah naše svetle matere katoliške cerkve. Sklenil sem, da zapiskem, kar se je mojemu življenju pripetilo v tistih časih. Bogu naj je v potašenje in meni v tolažbo na stara leta. Kar je zapisano, ostane, beseda sama pa odleti kakor ptica, ki je danes na grajski strehi, jutri pa bo v kje tam doli, kjer je turški sultan hud gospodar svojim podložnikom.

Osedel bom konja in v Dobje pojezdil. Tam živi devica, ki se je prikupila mojemu srcu. Naj pride pod streho moje hiše, da bo v veselje duši moji.

Bogu bodi čast, da mi je dodelil zdravo roko in čisto pamet, da mi je dal hoditi po potih, njemu povsčelnih.

To, kar je bilo zapisano, služi mi naj v slavo, ker slabega ni vmes in ne greha. Tisti, ki je to zapisal, bil je Jošt Tolmajnar, hlapec gospoda svojega.

drgnil svojo kosmato kožo ob stare hraste, in vitke košute so kakor puščice švigale po gosti šumi. V tej divji samoti je stala torej kmetijska hiša, zložena od velikih hlodov in pokrita s slamo, kakor se vidi še dandanes časih v Loškem pogorju.

Ko se pričena naša povest, tesala sta pred hišo hlapec smrekov tram, ki naj bi se porabil nekeje v gospodarstvu.

Sonce je obevalo vso dolino in tu in tam je sapa zavela, da se je zibalo rumeno žito, ki je v klasju stalo po njivah.

Ze spet je ta vrag tul! izpregovoril je hlapec Peter in z roko pokazal proti polju. Tovarš je obrnil pogled na mesto, kamor je pokazal. Ondi pod holmom je mirno in ponosno stopil iz bukovja na plan velikanski jelen in mogočno rogove se mu je dvigalo nad glavo kakor košata veja. Obstal je pri rumeni pšenici, ozrl se ponosno sem ter tja, potem položil rogove po hrbtu in po bliskovito šinil med bogatim žitom proti vodi. Hipno je bil na drugi strani, kjer je izginitil v zelenem logu.

—Ravno po naši pšenici ti primezga vsak dan ta hudič!

—Tam pri vodi bi ga čakal, zajezi se hlapec Miha, —za grmom bi ga lahko počakal in sulico mu zasadil v vamp, da bi nikdar več ne tlačil rumenega žita!

—Kaj ti pomaga, odgovori Peter, —pridejo loški biriči in pretopo te na klopi ali te pa še izpostavijo na odru, da se boš sramoval, kakor bi bil umoril rodno mater!

—Teh loških biričev in hudičev je pa res preveč! Glej ga, tu zopet jezdarji eden! Pravijo, ko nova vera v moč pride, da bo bolje!

—Kaj bo bolje! zasmje se Peter. —Loški škof ne bo nikdar kruha stradal, in vsak jelen bo njegov v naših gozdih, naj je papež v Rimu ali pa Knafelj naš gospodar.

—Tu je loški pisar, ki nas pri desetini odira in povsod.

—Ko bi bila noč, zadel bi mu že kamen v trebuh, sedaj pa ča, da snameš sabo.

klubuk z glave! Da bi imel dober dan, gospod Jošt!

In Peter se je topil od same ponižnosti. Snela sta oba kluboke z glav, pisar pa je ustavil konja ter skočil s sedla. Bil je to mlad človek, oblečen nekako gospodsko v žamet. Na kobuku mu je tičalo veliko belo pero, kar je nasprotovalo zapovedbam velikih deželnih stanov, ki so se bile tiste dni ravno izdale. Ali služabnik brižinskega škofa se je malo brigal za visoke deželne stanove in njih prepovedbe! Veselo se mu je zibalo okrog glave belo pero, in ob boku mu je tičal kraker meč, ne toliko v telesno varnost kakor v nepotreben lišp. Bil je bledega obraza in iz oči mu je gledala precejšnja ošabnost, ki je bila za grajskega pisarja na Visokem za tiste čase vsekakor nekaj opravičena.

—Ali je oče Primož doma? vprašal je hlapec.

Oba sta zajedno odgovorila: —Doma, gospod Jošt, doma v hiši!

—Tu drži! In Jošt Tolmajnar je vrge povodec hlapecu Mihi v roke ter hitro odšel v leseno koč.

—Ta ni prišel, da bi se pri vratih samo s cerkveno vodo prekrizal, ta bo odnesel Dobničanu nekaj renških goldinarjev!

—Oj, ne denarja, pa vsaj nekaj mernikov žita! Če, da je noč, in jaz bi stal za tistim jesenom, ko bo gospod Jošt jezdaril mimo!

Hišni gospodar Primož Dobničan je sedel takrat v nizki, zakaženi hiši. Druščino mu je delal star berač, Luka z Volče, ki je z veliko slastjo zajemal iz sklade pred sabo.

—Pavja se pravi tisti vasi, govoril je berač Luka neprestano, —in daleč tam na Laškem leži. Imenovali so nas „lonknehte“ in v vrsto smo se postavili ter lahko rečem, da smo imeli sulice dalje od žrdi pri voh. In s temi smo bodli in stali kakor zid. Zapovedoval nam je gospod Peskara in neki hudič, neki Švcar, ga je sunil v rebra, da je potem moral umreti. Pa vendar smo jih potolikli, in še celo francoskega kralja smo jim uje! Res, tako je bilo!

—Ste ga li obesili na drevo potem? vprašal je oče Primož radovedno.

—Obesili? Ali se kralji obesa? Castili smo ga, kar smo ga mogli. In sam gospod Peskara je prišel in priklonil se mu je tako globoko, da se je skoraj z glavo dotaknil črne zemlje. Kralji se ne obesa, oče Primož, četudi imajo vrat kakor vsi drugi ljudje, ki morajo umreti nekaj!

—To je pa čudno! odgovoril je starec.

—V mladosti smo morili, no, sedaj pa skrbimo za dušo, da se je usmilil naš preljubi gospod Jezus Kristus, ki je za nas vse na križu umrl!

—Kdaj si prišel z lavretanske božje poti?

—Pred štirimi tedni! Sedaj sem pa zopet na poti k svetemu Volniku na Parakem. Dober in močan svetnik je in proti ozeblinam rad pomaga!

—Sem tudi že slišal nekaj o tem! izpregovoril hišni gospodar. —No, pa sem prestar, da bi šel na tako dolg pot!

(Nadaljevanje sledi)

Vetiki pesnik in svobodomislec

Prešeren je bil prepričan in dosleden svobodomislec in nasprotnik meternichovskega ter sploh vsakega reakcionarnega fevdalnega absolutizma. Niti v enem svojem stihu in niti z eno prigodno pesmijo ni Prešeren nikoli dal absolutističnemu režimu in družbeni reakciji najmanjše politične koncesije. Nič mu ni bilo zoprneje kakor konservativni slovenski in ilirski pesnikovalci s svojimi odami Avstriji, slabomnemu cesarju Ferdinandu in njegovim ministrom. Ost njegovih pesmi in marsičesa, kar je objavljala Čbelica, je pri ljubljanskih mračnjakih zbujalo strah pred posledicami, kakršne je »na Francoskem povzročila Voltairova satira«.

(Boris Zihert: France Prešeren, pesnik in mislec)

Ran mojih bo spomin in tvoje hvale
glasil Slovincem se prihodnje čase,
ko mi na zgodnjem grobu mah porase,
v njem zdanje bodo bolečine spale.

Prevzete kakor ti, dekleta zale,
ko bodo slišale tih pesmi glase,
srca železne djahe poš poase,
zvesto ljubezen bodo bolj spoštvala.

Vremena bodo Kranjcem se zjasnile,
jim miljši zvezde kakor zdaj sijale,
jim pesmi bolj sloveče se glasile:

vendar te bodo morebit ostale
med njimi, ker njih poezije mile
iz srca svoje so kali pognale.

S Talijo po okraju

(Nadaljevanje in konec)

Pozno ponoči smo prišli v Trebnje, kjer je ves ansambel našel prijeten dom v gostilnah pri Springerjevih in Germovskovih.

V Suho krajino

Zadnjega novembra smo krenili na pot. Nekaj časa ob Temenici, ob znameniti avtomobilski cesti, pri Pljuskah pa na levo v Malo vas, ob kraških globočah in obronkih ter predstajah kočevskih host. Če je kaka pot na Dolenjskem lepa, je lepa od Pljuske do Žužemberka. Cesta se vije med njivami, ki so že utesnjene, kajti tod postaja zemlja dragocenejša, zaradi kraških tal bolj utesnjena med kamenje in zato bolj trmasta kakor drugod. Potem gre med gozdovi, med bujnimi smrekovimi nasadi, dokler se ne prevesi v dolino Krke, ob kateri se dviga starodavni Žužemberk.

Dvorana je bila pripravljena, za kar sta poskrbela tovariši Vute in tovarišica Mlakarjeva. Tehniki so kar hitro pripravili sceno, umetniški zbor pa je šel na ogled po Žužemberku. Bil je razkošno lep dan, poln značilne jesenske svetlobe. Krka je narasla in zato ni bilo moč goče videti prelepih slapov, grad pa smo si ogledali in bližnjo okolico tudi. Domačini so nam razložili svoje načrte, zakaj Žužemberk močno spremeni lice in gre s krepkimi koraki naprej. V gradu bo restavracija, muzejska zbirka, kraj sam je sredi največjega dela za vodovod. Toda vojni sledovi so še, se so podirte in požgane hiše. Nekdo se je spomnil Jurčiča in imenoval pripovedko o zakrpani Višnji gori in raztrganem Žužemberku. Takrat so Žužemberčani ugnali Višnjane, ki so jim poslali lončen pisler, da bi ga v Žužemberku zašili. Žužemberčani so ga vrnil z naročilom, naj ga obrnejo, potem ga bodo pa že zašili. Vojska pa je Žužemberk preveč raztrgala, da bi se mogel tako hitro popraviti. Tudi sami ne zmorejo vsega, zato bo še naprej potrebna potrebna pomoč vse družbe!

»Program prati« Bimbo i Mukica...

Ko smo stopali po ulicah Žužemberka, smo povsod videli velike plakate, ki so vabili na cirkuško predstavo. Ugotovili smo, da je bil za praznike še nekdo na krožni turneji, kajti dan kasneje smo videli take plakate tudi v ostalih krajih doline Krke. Napisl so bili kar interesantni. Takole se je bralo: »PAZNJA, PAZNJA PROGRAM PRATI BIMBO I MUKICA! U Kinodvorani Žužemberk za 29«.

Zanimal nas je odnos do takih »umetnikov«, pa smo sem in tja koga vprašali, kako je bilo, ko sta Bimbo in Mukica »gatala sijalce« itd. Povedali so, da so ljudje odhajali s »predstave«, da niso mogli prenesti celega sporeda itd. Prav, iz tega gotovo odseva narodovo duhovno zdravje. Žal nam je bilo samo to, da so ti prireditelji prav za praznike vdrli v Suho krajino s svojim Bimbom.

Po predstavi smo se hitro posloviili od lepega Žužemberka in njegovih prebivalcev, kajti ob osmih zvečer je bila predstava že v Dolenjskih Toplicah. Pot je bila lepa, večer se je gostil v temo, ko smo drsli z avtobusom ob Krki.

Posluš za kulturni turizem

V Dolenjskih Toplicah smo se najprej ogledali pri direktorju zdravilišča. Prijazno nas je sprejel, nam pripravil prenočišča, naročil strežnemu osebu, da so nam hitro postregli, po predstavi pa nam je omogočil kopanje, za kar so bili člani gledališča še posebej hvaležni.

Tovariš Drago Gregor, ki se je v vsem silami zavezal za prireditve, je že tudi vse poskrbel. Dvorana je bila lepo pripravljena in garderobe tople. Zvečer je izvajalce pozdravila polna dvorana in kakor povsod, je tudi tu bil na koncu lep pozdrav, združen z iskreno zahvalo za obisk. Tovarišica Teja Bajc je po predstavi pripeljala v garderobo nekaj svojih sodelavcev, ki se trudijo na domačem odru z gledališkim delom.

Ker je bilo strešno osebje prejšnje dni zavoljo praznikov zelo zaposleno, so bila po pred-

stavi gostišča že zaprta, toda direktorja zdravilišča nam je omogočilo vso potrebo tudi po predstavi. Vsi člani ansambela so ob odhodu potrdili, da so bili v Dolenjskih Toplicah zelo lepo sprejeti, da so se dobro počutili, kar priča, da imajo tamkaj posluh za kulturni turizem!

Na Bazo 20

V Toplicah smo dobili tov. Murna prijaznega varuha Bazo 20 in Jelendola, ki nas je popeljal v nekdanji Glavni štab NOV in POS. Razkazal nam je vse objekte, ki še danes stojijo in so tudi skrbno vzdrževani. Igralce je še posebno zanimalo partizansko gledališče, ki je prav tako lepo ohranjeno. V Jelendolu smo si ogledali partizanske bolnišnice, kjer je nekoč delal pokojni dr. Lunaček in vrsta drugih zdravnikov. Vsako mesto ima nekaj posebnega in o vsem nam je znal povedati. MURN zanimivo pripovedovati, saj je bil sam priča življenja in dogodkov na Bazi 20 in v Jelendolu domala ves čas NOB.

Prečuden cvet je v grapi črni

Ko smo hodili po gozdovih, ki so med vojno skrivali Bazo 20, partizanske bolnišnice in Glavni štab NOV in POS, ko smo poslušali pripovedovanje tovariša Murna in mu sledili po gozdnih poteh, smo nenadoma obstali. Pred nami je bila dolina, porasla z visokimi drevesi. Bila je podobna običajni kraški globoki, ki ima spodaj ravno dno. In na tem dnu, pod krošnjami visokih dreves, je prečuden lepo pokopališče — Jelendol. Grobovi so lepo oskrbovani in razmešeni drug ob drugem, okoli grobišča pa je majhen obidek.

Na svetu je mnogo pokopališč, bogatih in lepih, od piramid do velikanskih grobnic in mavzolejev, ki so delo izkušnih arhitektov in umetnikov, toda ta ima na sebi nekaj tako edinstvenega, da pusti globok, nepozaben vtis. Ko smo molče stali ob grobišču in so člani gledališča posipali po grobovih vse tiste številne nageljne, ki so jih

uobili na gostovanju po raznih odrih našega okraja, in je nad nami v krošnjah dreves zavel veter, nas je vse globoko prešla prelepa pesem o prečuden cvetu v črni grapi.

Prečuden cvet je v grapi črni... Pesem smo slišali in doživeli v krošnjah dreves, prisluhnili smo ji in sklonili svoje glave v spomin vseh tistih, ki so tamkaj našli svoj zadnji mir. Mrtvi borci za svobodo, ki so padli za srečnejšo prihodnost. Prečuden mir je v grapi črni in le kdaj pa kdaj ga prekine petje ptic in veter v krošnjah dreves...

Zbor Slovenskega ljudskega gledališča iz Celja se je poslovil globoko presunjen in zagrnen v molk...

V prelepo Belo krajino

Ko smo stopili v Dolenjskih Toplicah tistega dne v avtobus, smo bili namenjeni v Črnomelj, in to mimo Starih žag. Tako vsaj smo si zamislili spored blivanja naših gostov. Žal pa se nam je pot že takoj nad Toplicami tako zapletla, da smo Stare žage zgrešili in ubrali drugo pot. Nazaj nam ni več kazalo, zato smo se odločili, da bomo šli kar naprej. Pogovarjali smo se o dramatik Ervinu Sylvanusu, ki je napisal pretresljivo dramo o koncu Varšavskega Geta. Ko je celjsko gledališče gostovalo v Ljubljani, se je predstave udeležil tudi avtor. Vodili smo ga nato po naši državi in mu razkazovali to in ono. Bil je navdušen nad predstavo in nato še nad našo domovino, kar je ob povratku domov dokazal s tem, da je imel v nemškem radiu daljše predavanje o naši državi.

Tipična belokranjska pokrajina se je razgrinjala ob naši poti. Bele breze, stelniki, grčki z vinogradi in zidanicami... Ze smo bili v Semicu, kjer gostovanja nismo predvidevali, čeprav je tamkaj zelo veliko obsevalcev gledališča.

Prehitro je bilo konec poti, zakaj zdela se nam je, da smo kar naenkrat prišli v Črnomelj. Tu je bila predstava popoldne, vendar nam je ostalo še toliko časa, da smo si dobila ogledali kraj. Povzpeli smo se tudi na griček, kjer pripravljajo velikansko grobnico belokranjskih junakov. Mojster Jakob Savinšek je prav tista dni postavil velikanski relief, ki prikazuje dogodke iz NOB. Celjani tega umetnika že poznajo po znamenitem spomeniku na Slandromem trgu v Celju. Spomenik stoji ravno nasproti gledališču. Nova stvaritev, ki bo stala nad Črnomeljem, središčem svobodne Bele krajine in slovenskega partizanstva, je po svoji zasnovi nekaj izrednega. Verjetno bo to ena največjih jugoslovanskih skulptur te vrste in tako bo Bela krajina dobila umetnino, ki bo za vselej spominjala na eno najbolj razgibanih obdobij naše zgodovine. Grobnico bodo odkrili prav v letošnjem jubilejnem letu.

Ob temeljnem kamnu

Okoli tretje ure popoldne so se že začeli zbirati ljudje v veži Prosvetnega doma v Črnomlju. Tamkaj je bila napovedana predpredstava prirskega slovenskega. Člani celjskega gledališča so hoteli položiti k spominskemu kamnu svobodnega Slovenskega narodnega gledališča lovorov venec v spomin na tiste dni, ko so slovenski gledališčniki polagali temelje naši novi gledališki omiki. Ob spominskem kamnu je govoril upravnik SLG tov. Feder Gradnik, ki je poudaril, da je ansambel Slovenskega ljudskega gledališča prišel na gostovanje v Belo krajino ponosen, ker se zaveda, da se je prav v teh krajih porajalo novo slovensko gledališče.

Pot gre h koncu...

Po predstavi v Črnomlju smo se za kratek čas zadržali v prirschem razgovoru s tamkajšnjimi predstavniki. Potem smo se odpeljali v Metliko, kjer je bilo vse praznično pripravljeno. Metličani so pomagali, da je bil zaključek kar najbolj slovesen. Posebej sta se trudila pisatelj Jože Dular in ravnatelj Zela. Kmalu po sedmi uri se je pokazalo, da bo dvorana polna do zadnjega kotička. In res je bila. Metličani ne pomnijo, da bi kdaj na kaki gledališki prireditvi bilo toliko ljudi. In kako so sprejemali!

Po predstavi, so prišli predstavniki Metlike v belih narodnih nošah in se toplo zahvalili igralcem. Ravnatelj gledališča jim je glinen odgovoril in se zahvalil za vso toplotino, ki je bil ansambel deležen. Potem je govoril predsednik Komisije za gostovanja in prireditve pri OLO Novo mesto in poklonil vsakemu od nastopajočih najnovejšo knjigo Dolenjske založbe roman »Izobčenec« Ilike Vastotave. Ravnatelj Gradnik se je zahvalil za darila in tople besede pisatelja Jožeta Dularja, nakar so šli vsi člani zbora na prijetno kramljanje s predstavniki Metlike. Pot je bila naporna, vsak dan po dve predstavi in vsaka v drugem kraju, vse to je igralce močno utrudilo. Kapljica pristne črnine se je v metliški kleti igralcem nadvse prilagela. Jože Likar je igralce sprejel z njemu lastno prijaznostjo in jim ob tej priložnosti razkazal tudi metliško klet. Zaključila sta se udeležila tudi oba podpredsednika OLO Novo mesto inž. Vilma Pirkovičeva in Ludvik Golob, z njima pa sta bila tudi tov. Ivanetič in tov. Novšak. Vsi navedeni tovariši so se nadrobno zanimali za potek gostovanja in uspehe, ki so jih gledališčniki dosegli.

Slovensko ljudsko gledališče je imelo v novomeškem okraju šestnajst predstav. Gledalo jih je več kot štiri tisoč prebivalcev. Številne pismene in ustne zahvale so najbolje potrdilo, da so ljudje željni gledališke umetnosti. Tesni stiki, ki smo jih na tej poti navezali so trden porok, da se bodo prebivalci Spodnjega Posavja, Dolenjske in Bele krajine še večkrat srečali s temi prirsčnimi gosti.

LADO SMREKAR

„Slovenski izseljenski koledar“ — vsak ga bo vesel

Izseljenski koledar za leto 1961. Priznava bi mu upravičeno pripadal še kak dodatni naziv — čitanka, almanah, zbornik... Skratka pa: knjiga vzorne vsebine, po tehnični plati pa sploh vzor za krasotno izdajo. Kar naj bi naše družbe, ki tudi izdajajo koledarje, vsaj nekoliko vzelo za zgled, saj so njihovi koledarji po papirju, opremi, reprodukcijah še precej revni, z izseljenskim koledarjem za letoš jih pa sploh ne moremo primerjati. Elegančna moderna vezava, krassen papir,

Jakšče grafično v koledarskem delu, številne slike ljudi in krajev, številne fotoreportaje in barvne priloge. To je koledar, ki ga res brez skrbi vsakemu damo v roko, tudi sloveku na tujem, ki je lep grafični izdelok vajen. Izseljenski koledar, ki koledar izdaja, posreduje našim rojakom v tujini res vsebinsko in tehnično dober koledar — čitanko, ki daleč presega okvir zgolj enega leta. Mislim, da zasluži zato vso pohvalo, nas in naših rojakov.

Bogata pa ni le likovna in tiskarska oprema koledarja, bogata je tudi vsebina, ki sta jo uredili Zima Vrčar in Mila Senk. Članki, razprave, leposlovje, reportaže — vse je ubrano in usmerjeno v to, da rojakom na tujem v čimbolj raznoliki podobi pokaže domovino, njen gospodarski, kulturni in politični razvoj, njene

VSTOPNICE
za jutrišnji koncert
Slovenskega okteta
še lahko dobite pred
pričetkom koncerta!

uspehe in dosežke, kakor prispevki rojakov-izselencev prikazujejo nam njihovo življenje v novih domovinah danes in v preteklosti. Po teh člankih in fotografijah bo tudi ta koledar velikega pomena, ko se bo pisala zgodovina našega izseljenstva in izseljencev.

Prav želeli je, da bi letošnji Slovenski izseljenski koledar našel pot tudi na knjižne police naših bralcev, saj sta prav Dolenjska in Bela krajina tako tesno povezana z našimi izseljenci po svetu.

Pod umetniškim vodstvom dr. Valensa Vodučka bo jutri, v petek 3. februarja, ob osmih zvečer gostoval v Domu JLA v Novem mestu pomlajeni SLOVENSKI OKTET, ki ga sestavljajo naslednji znani pevci: GASPER DERMOTA, JANEZ LIPUŠČEK, MARIJ KOGOJ, BOŽO GROŠELJ, TONE KOZLEVČAR, MARIJAN ŠTEFANČIČ, ANDREJ STRUKELJ in DRAGIŠA OGNJANOVIC.

Slovenski oktet bo dal v letošnjem jubilejnem letu na

povabilo Komisije za prireditve in gostovanja pri OLO Novo mesto več koncertov po našem okraju, v Domu JLA pa bo prva tovrstna počastitev.

Gre za izredno prireditve in čutilno doživetje, da opozorimo nanjo. Slovenski oktet je s sporedom, ki ga bomo slišali jutri v Novem mestu, nastopal pred dobrim mesecem na Danskem, v Franciji in Zah. Nemčiji, kjer je v veliki dvorani Akademije za glasbo

v Berlinu dosegel še posebej izreden uspeh.

Ko mi je BOGDAN POGAČNIK, kulturni ataše Slovenskega okteta, pisal naslednje vrstice: »Prirske pozdrave iz Berlina, kjer je Slovenski oktet nocoj sijajno uspeli sem postal pozoren predvsem ob besedi »sijajno«, zakaj Pogacnik navadno skopari s to besedo, kadar pa jo zapiše — drži! Berlinsko časopisje naslednjega dne je to povsem potrdilo.

Kako je potekel tisti večer, ko je Slovenski oktet »sijajno uspel«? Po posameznih točkah je publika vzdikala: »Komen sie wieder!« Ploskanje je narasčalo od točke do točke, končno pa je publika vstala in tolkla z nogami ter zahtevala še in še novih pesmi. Umetniki so dodajali in koncerti podaljšali za dobre pol ure, naslednjega dne pa so lasniki prinesli poročila pod naslovi: »Osem mož, skoraj kot donski kozaki.« »Klicali so, da bi obudili v življenje »elo kamne«.« »Praslini slovenski zvok« itd.

Jutri bomo te umetnike poslušali v Novem mestu in kamneje tudi v nekaterih drugih središčih okraja Novo mesto. Izreden kulturni dogodek, ki je posvečen obletnici vstaje, bo obiskovalcem nudil velik umetniški užitek. Zato vabimo obiskovalce Novega mesta, ta se koncerta v kar največjem številu udeležiti.

Lado Smrekar

Pesnik gorjanskih srnjakov

Tako je »Lovec« v osmrtnici (1962) imenoval pisatelja Friderika Gagera. Gager je opozoril na Gorjancev in življenja v njih, vendar ga bolj malo poznamo, ker je pisal dela v nemščini.

Friderik Gager se je rodil leta 1883 na gradu Mokrice. Gimnazijo je študiral v Celju, univerzo na Dunaju. Potem je živela na Mokricah, lovil po Gorjancih se literarno izražal in spremljal dogajanje v svetu ter osem let urejeval najstarejši avstrijski lovski časopis. Njegovo kasno literarno ustvarjanje je postajalo intenzivno po prvi svetovni vojni. Tedaj je nemirno potoval po Evropi in Ameriki, razmišljal o življenju in iskal naravnih, nepopačen in pravično urejen svet. Utrujen in razočaran nad kulturo in civilizacijo se je ustavil v Geisenbergu na Nijemski Avstrijskem, kjer je jeseni 1947 umrl.

Gager je opozoril na severovzhodnega predela Gorjancev, krajev med dolino Krke, Savo in Bregano. Njegovi junaki so kmetje, gozdarji, lovci in plemiči — ljudje, ki žive v naravi in z naravo v patriarhalno urejenem svetu.

V romanu Cesta je hotel pisatelj prikazati, kakšne spremembe je prinesla gradnja ceste v gozdove in zaselke okoli Mokrice. Bregane in Štoldruga. V obeh krajih se zbirajo tihočepci, prekopovalci, divji lovci in vsakovrstni ljudje z vseh vetrov, ki delajo pri novi cesti. Pretrkana krmčarica ve vsem ustredi in z njo pridobiti tudi otročke, ki verjamejo, da se tu okrog ne godi nič takega, kar bi bilo navzkriž s postavo. Res, vrazja ženska je ta Hrovaniška, a se na kraju je pokorila za svoje sponarje. Pove je gozdarja, moža varala, iz deklet napravila vlačuge in celo kri se drži njemih

rok. Novi tuji ljudje, ki jih je v te kraje privedla cesta, so ji dali priložnost za vsa ta hudočelstva. V nasprotju s tem nečestnim in zgrešenim življenjem je pisatelj opozoril na veličastno urejenost narave, lepoto gozdov in zivali v njih.

Naslednja knjiga Ljudstvo pa izkazuje drugo komponento Gagerovega pisateljevanja. Gager ni samo ljubitelj narave in lovec, ampak tudi ljubitelj malega človeka, katerega življenje je povsem spojeno z naravo. Gager je v svojih delih zaščitnik »poničnih in razseljenih«. Rad ima malega človeka in njegovo skromno življenje, z občutkom prisluhnje njegovim vsakodnevnim skrbem in težavam in pa majhnim, drobnim lepotam. Ta mali naravni človek je našemu ljudstvu še posebno pri srcu kot nosilec tradicije in starega patriarhalnega življenja. Gageru je praznično pri duši ob pogledu na snažno spajco iz grobe domače preje, na cel sprevod ljudstva v takih oblačilih, ki se v sopolni poletnega dne pomika na sejem ali na prošenje. Take množične scene je znal mojstrsko opisati, vestnost opazovanja pa kaže na njegov etnografski čut. Z obeh vidikov (starega in etnografskega) je v delu Ljudstvo klasično opisano

Gostovanje v Vidmu-Krškem

Prosvetno društvo »Lojze Košak« iz Kostanjevice bo v petek, 3. februarja, ob 19.30 gostovalo v Vidmu-Krškem z Benellijevo poemo »Ljubezen kraljev«. Vabimo občinstvo k številni udeležbi.

KULTURNOPROSVETNO DRUŠTVO »SLOVENSKI DOM - TRIGLAV«, KARLOVAC V HRVATSKEM DOMU, vabi na

TRIGLAVSKI PLES

KARLOVAC
11. FEBRUARJA 1961

Z Blance se oglašajo

Zadnje nedeljo v januarju je bil na Blanci občni zbor domačega gasilskega društva. Šolska učilnica je bila polna članov ter gostov iz Sevnice. Med gosti sta bila zastopnik Obč. gasilske zveze tov. Seško ter občinski odbornik Avgust Marn.

Iz delovnih poročil je bilo razvidno, da so bili gasilci na Blanci v minulem letu zelo delavni. Sklepa zadnjega občnega zbora, da bodo spravi pod streho novi dom, niso povsem uresničili, čeprav so izkopal in zabelonirali klet in temelje. Opravili so okoli 1.900 prostovoljnih delovnih ur. Pri delu so jim pomagali tudi vaščani in prebivalci okoljskih vasi. Če bodo tudi v prihodnje tako složni, bo sklep o zgraditvi novega gasilskega doma gotovo uresničen.

Prebivalstvo si je že v stari Jugoslaviji zelo lastno stavbo, tudi vasa leta po vojni so govorili o tem, zdaj pa je stvar tako daleč, da zamisel uresničujejo. Predračun za novi dom znaša okoli 6 milijonov dinarjev.

Pionirji so dosegli posebne uspehe v minulem letu. Na občinskem tekmovanju so za-

sedi četrto mesto, kar je gotovo velik uspeh, če upoštevamo, da so se vadili malo časa.

Občinska gasilska zveza pa naj obljubi, ki jo je dal zastopnik na občnem zboru, izpolniti Uniforme, ki jih društvo zelo pogreša, bi članom vili mnogo novega delovnega časa.

Kakor gasilci, tudi prosvetno društvo ne miruje. Zda se pripravila na uprizoritev komedije "Tri dni direktor". Premiera bo na pustno nedeljo, po igri pa bo maskarada. Blanci pravijo, da bo zabavno.

Aprila bomo skupaj s pionirji igrali pravilno igrano Janko in Metka. S tem bomo

sodelovali tudi na reviji občinskih dramskih skupin. Če bo čas, bomo skušali uprizoriti še dramo "O mraku".

Najbolj pogrešamo prostora za garderobo, vendar upamo, da ga bomo dobili. Skrita želja vseh Blancanov pa je: televizor!

Z. F.

KAJ JE NOVEGA v Smarjeških Toplicah

Na zboru volivcev, ki je bil pred kratkim v Smarjeških Toplicah, so prebivalci živo razpravljali o petletnem perspektivnem planu za to področje. Želeli so, da bi po-

jačali električni tok, v Zalovcih pa, kjer elektrika še ni zasvetila, naj bi čimprej postavili drogovce.

Obširneje so o tem razpravljali še na sestanku, na katerem so med drugimi pozdravili predstavnik političnega življenja iz Novega mesta. Ko so govorili o pojanju toka, so sklenili, da bodo pri zdravilišču postavili transformator. Tega ne bo težko zgraditi, saj so prebivalci pripravili nuditi vsi pomoč.

Lepa beseda in pomenek naj bi bili pravilo za urejanje odnosov med ljudmi, ne kreg in surovo pretepjanje!

Vzrok prepira in več kot brutalnega pretepa? Martin G. je posekal v gozdu svoje žene dve kostanjevi drevesi, da se s prodajo teh plačal davke. Posekali ju ne bi smeli, ker pravi Franko, da je to njegova zemlja. Pa tudi sicer mu Martin G. nagaja.

Pet mesecev zapora, pogojno za dobo dveh let in plačilo stroškov zdravljenja, odškodnino za bolečine in potovanja, vsega okoli 34 tisočakov, je so-

se tudi že odločili za nove oblike dela Socialistične zveze. Ustanovili so komunalno, kmetijsko, zdravstveno in prosvetno sekcijo. Zdravstvena sekcija bo februarja priredila tečaj v okviru RK. Zanj so prijavili 36 mladih žena in deklet. Kmetijska sekcija bo razpravljala o novem in boljšem načinu kmetovanja, kar bo kmetičem proizvajalcem marsikaj koristilo. Tu di zdravilišče ne bo več odvisno od nakupljenih pridelkov; vrtnarjem bo čim bolj pomagalo, da bodo lahko na svojem zemljišču pridelali vse, kar so do zdaj pripeljali od drugod. Vendar zdravilišče brez pitne vode ni dobro zdravilišče, zato bodo kmalu začeli kopati kanale in polagati cevi. Medtem ko bodo skrbeli, da se bo vse to uresničilo, bo tudi izobraževanje našlo primerno mesto in obliko.

Opazili smo, da se je delo SZDL močno poživilo. Navedmo imamo veliko zaslug za te uspehe upravnika zdravilišča in tajnica SZDL, tovarišica Popovičeva.

D. P.

Opazili smo, da se je delo SZDL močno poživilo. Navedmo imamo veliko zaslug za te uspehe upravnika zdravilišča in tajnica SZDL, tovarišica Popovičeva.

D. P.

ZA DVOJE DREVESE - TROJE REBER...

Zgodilo se je v Vrhpolju. Martin G. je doma pletel koš, ko je prihrumel v hišo med vnujke njegove žene Karel Franko. Iz prepira je nastal pretep, pravzaprav pretepjanje, kajti Franko je slabotnega starca zlahka zmoval. Udaril ga je s košem, ga podrl na posteljo, tolkel in prikel daviti, dokler ni prihitela sosedica in preprečila nadaljnje surove pretepanje. Tri zlomljena rebra in druge poškodbe si je Martin G. 17 dni zdravil v novomeški bolnišnici.

Vzrok prepira in več kot brutalnega pretepa? Martin G. je posekal v gozdu svoje žene dve kostanjevi drevesi, da se s prodajo teh plačal davke. Posekali ju ne bi smeli, ker pravi Franko, da je to njegova zemlja. Pa tudi sicer mu Martin G. nagaja.

Pet mesecev zapora, pogojno za dobo dveh let in plačilo stroškov zdravljenja, odškodnino za bolečine in potovanja, vsega okoli 34 tisočakov, je so-

se tudi že odločili za nove oblike dela Socialistične zveze. Ustanovili so komunalno, kmetijsko, zdravstveno in prosvetno sekcijo. Zdravstvena sekcija bo februarja priredila tečaj v okviru RK. Zanj so prijavili 36 mladih žena in deklet. Kmetijska sekcija bo razpravljala o novem in boljšem načinu kmetovanja, kar bo kmetičem proizvajalcem marsikaj koristilo. Tu di zdravilišče ne bo več odvisno od nakupljenih pridelkov; vrtnarjem bo čim bolj pomagalo, da bodo lahko na svojem zemljišču pridelali vse, kar so do zdaj pripeljali od drugod. Vendar zdravilišče brez pitne vode ni dobro zdravilišče, zato bodo kmalu začeli kopati kanale in polagati cevi. Medtem ko bodo skrbeli, da se bo vse to uresničilo, bo tudi izobraževanje našlo primerno mesto in obliko.

Opazili smo, da se je delo SZDL močno poživilo. Navedmo imamo veliko zaslug za te uspehe upravnika zdravilišča in tajnica SZDL, tovarišica Popovičeva.

D. P.

Novomeška kronika

■ V ponedeljek zvečer ob 19.30 je ljubljansko Mestno gledališče uprizorilo v Domu ljudske prosvete Štefanovo igro »Včeraj popoldne« v režiji Jožeta Galeta. Dvorana je bila nabito polna hvaležnega občinstva.

■ Točno teden dni je trajala zima. Prejšnji torek je zapadel sneg, naktar se je toploval, pa nekaj dni pomaknil precej pod ričko. Minuti tork je nastala odjuga. Za preke noči je pobral skoraj ves sneg. Otroci so vendarle lahko izkoristili zimsko poletnico na snegu. Upamo, da bo nastopila še nekaj snežnih obdobij v tej zimi.

■ Trgovine kljub večkratni kritiki še vedno ne nabavljajo blaga tako, da posameznih artiklov ne bi zmanjkalo. Zlasti vedno primanjkuje otroških stvari: enkrat žab določenih velikosti, drugič ni čevljev, češ čas spet ni dobili volnenih kap in rokavic. Kratkim volnenim nogavic iz grobe domače volne pa sploh ni moč kupiti drugje kot na trgu.

■ Kljub dvema konfekcijskima trgovinam in kljub temu da vedno pripravljamo našim konfekcijske, je otroških dolgih hlač vseh velikosti ni dobili. Ali je treba res prav vse kupiti v ljubljani ali v Zagrebu in tam puščati denar, ki bi lahko ostal v naši občini?

Zdaj, ko bodo potrošniki prispevali svoj delež za izboljšanje trgovin, bodo morali take pomankljivosti odpraviti, sicer bo še več godrnjanja!

■ Jutri zvečer bo Koncertna dirkecija Slovenije priredila v novomeškem Domu JLA prijeten večer za ljubitelje petja. Slovenski orkester bo pod vodstvom dr. Valensa Voduška in v sestavi znanih pevcev Dermote, Lipuške in drugih zapel niz pesmi. Vstopnice bo do pravočasno v prodaji.

■ Ponedeljkov živilski trg ni bil nič kaj prida. Naporada je bilo zelo malo stvari: čebula, česen (prodajali so te po komadih oz. glavičih), kisto repo in zelje po 30 din kg, zelje v glavičah po 30-35 din, radič po 30 din (merični) jabolka po 60 din kg ter semena. Pletenih in umetnih rož pa je bilo precej. Pogrešali smo motovilec, solato in ostalo zelenjavo.

■ Gibanje prebivalstva: rodilo so: Marija Grahek s Partizanske ceste 25 - dečka, Milena Zorčič s Prešernovega trga 9 - dečko, Marijeta Pucelj iz Smihelske ceste - dečka in Francka Bagdar - dečka in Francka Bagdar - dečka in Francka Bagdar - dečka. Ponesrečilo se je Vladimir Mirvar, sin invalida s Trdinove ceste 66, ki je pri smučanju padel in si poškodoval desno roko.

■ Jutri zvečer bo Koncertna dirkecija Slovenije priredila v novomeškem Domu JLA prijeten večer za ljubitelje petja. Slovenski orkester bo pod vodstvom dr. Valensa Voduška in v sestavi znanih pevcev Dermote, Lipuške in drugih zapel niz pesmi. Vstopnice bo do pravočasno v prodaji.

■ Ponedeljkov živilski trg ni bil nič kaj prida. Naporada je bilo zelo malo stvari: čebula, česen (prodajali so te po komadih oz. glavičih), kisto repo in zelje po 30 din kg, zelje v glavičah po 30-35 din, radič po 30 din (merični) jabolka po 60 din kg ter semena. Pletenih in umetnih rož pa je bilo precej. Pogrešali smo motovilec, solato in ostalo zelenjavo.

■ Gibanje prebivalstva: rodilo so: Marija Grahek s Partizanske ceste 25 - dečka, Milena Zorčič s Prešernovega trga 9 - dečko, Marijeta Pucelj iz Smihelske ceste - dečka in Francka Bagdar - dečka in Francka Bagdar - dečka in Francka Bagdar - dečka. Ponesrečilo se je Vladimir Mirvar, sin invalida s Trdinove ceste 66, ki je pri smučanju padel in si poškodoval desno roko.

Nova zdravstvena postaja v Kostanjevici

Na seji občinskega ljudskega odbora v Vidmu-Krškem so 25. januarja sklenili, da se odkupi nova stavba, last Emila Vukčevića iz Kostanjevice in se preuredi v splošno ambulantno. V stavbo naj bi se preselila tudi splošna zobna ambulanta. V sedanjih prostorih ambulant bi uredili prenočišča za prehodne goste. Kostanjevčani bodo v kratkem dobili tudi rentgen.

Po Topliški dolini

Pred kratkim so bili v Topliški dolini zbori volivcev, na katerih so razpravljali o petletnem perspektivnem planu, pa tudi krajevna vprašanja niso ostala nedotaknjena. Predvsem so odločno posegli v razpravo lakrat, ko so na-

glasili, da je nujno potrebna osemletka. Nekaj sredstev so volivci sami pripravili zbrati. Odločno pa so zavrnili bratitve, da bi bilo nekaj šolskega prostora lahko v Invalidskem domu.

Na letnem občnem zboru gasilskega društva, ki mu je prisostvovala tudi predstavnik okrajne gasilske zveze, so ugotovili, da je bil na topliški področju lani le en požar, imeli pa so šest uspešnih vaj. Da bi bilo delo gasilcev čim bolj pestro, bodo v svoje vrste pritegnili kar največ mladine. Še vedno se bodo pogovarjali za gasilski avtomobil.

Čebelarstvo v Dolenjskih Toplicah je pred kratkim povabilo na sestanek čebelarje, da bi se pogovorili o preureditvi za pašo primer-nih zemljišč. Nekateri predelje bodo zasadiли z drevjem, ki daje največ koristi čebelarjem. Imeli bodo predavanje o vzgoji matic, razen tega pa pripravljajo izlet v Radovljico, kjer si bodo ogledali čebelar-ski muzej.

Učenci osemletke iz Dolenjskih Toplic so za ajliške otroke nabrali kar 27 tisoč dinarjev. Tudi učni uspehi so bili v prvem polletju zadovoljivi, saj je izdelalo 78 odstotkov vseh učencev.

Drago Gregor

Z zbora volivcev na Zdolah

Na zboru volivcev so obravnavali perspektivni plan občine. Volivci so ga navdušeno sprejeli. Predlagali so še nekaj svojih želja. Na temeljih, ki stoje na Zdolah, naj bi se zgradila stavba za stanovanja učiteljskega. V njej naj bi uredili tudi dvorano za kulturne prireditve. Zgradili naj bi požarni bazen.

Cesta Zdole-Ravne je v jeseni in spomladi za vožnje neuporabna. Prebivalci jo želijo s pomočjo komunalne uprave urediti. Pripravljeni so s prostovoljnimi delom in z vozniki sodelovati tudi pri gradnji vodovoda Anovec-Loke. Z uvedbo vsakega kolobarja v Anovec želijo sodelovati s kmetijskimi strokovnjaki.

ŠTRBUNK V VODO...

Meglenega in mrzlega dne si je pred kratkim šla občinska komisija iz Vidma-Krškega ogledat v Globočice pri Kostanjevici Vukčevićovo žago. Ogled bi se končal srečno, če ne bi bilo treba ugotoviti še moč vodnega toka v strugi pri žagi.

To je vendar malenkost, je menil Martin Čimerman, kmetijski referent, in se kot najstarejši prvi napotil proti potoku in na vrh. Stane Grabnar, tržni inšpektor, mu je sledil. Za njima je šel še Vukčević, za Toneta Zigančija pa na vrh žal ni bilo več prostora. Torej pa - Reaiki!... brv se je prelomila in tovariš Čimerman in Grabnar sta šla praktično prekušat moč vodnega toka v deroči, mrzli, meher in pol globoki potok.

Lastnik žage Emil Vukčević, ki je šel za komisijo, je na vrh nekaj časa mahal z rokami in joval ravnotežje, ker pa ni sportnik, je »šel« kmalu za onima dvema... prekušat vodni tok, saj je šlo za njegovo žago.

»Stara sablja« Čimerman je bil kmalu na suhem, vestne mu Grabnarja pa se kar ni dalo iz vode in je šel polkušat vodni tok tudi pod vodo. (O. ti občinski pikolovci!) Kasneje je trdil, da mu je vodni tok spodnašal nogo.

(Kostanjevčani, ki o komisiji niso bili pravilno poučeni, pa so okoli raznesli, da so si prišli občinski mošje v njihov potok zdraviti revmatizem.)

Urnih krakov jo je komisija, ko se je skobacala iz vode, mahnila v Vukčevićovo hišo, kjer so se člani problemki in ugotovili, da so imeli srečo, kajti če bi padel v vodo še Ziganec, zanj ne bi mogli dobiti primerne oblike...

Tako je občinska komisija strokovno, teoretično in praktično ugotovila, da je tok potoka dovolj močan...

Mokronog čez 5 let

Krajevni odbor Mokronog je sestavljal na pobudo Občinskega ljudskega odbora želje in predloge za razvoj gospodarstva, kulture in prosvete ter zdravstva na svojem območju v naslednjih petih letih. Nekaj takih želja in načrtov smo obdelali v posameznih člankih (vodovod, zdravstvo, delavnice itd.), zato jih tu ne bomo ponavljali.

V Mokronogu (na Pristavi) nameravajo ustanoviti mehanično delavnico za popravila traktorjev in priključkov, ki naj bi izdelovala in popravljala še nekatere druge stvari. Delavnica naj bi bila podružnica trebanjske mehanične delavnice, ki tudi še ni ustanovljena.

Ob vodi Mirni nameravajo graditi kopalnico, katerega naj bi se posluževali domačini in turisti. Odbor za gradnjo si je že ogledal kopalnice v Krmelju.

V nrtu imajo tudi sodobno kanalizacijo in asfaltiranje ceste.

Dograditi nameravajo sejalniščno stavbo, sejmašče, tehnično, topolov nasad na sejmašču so že zasadiili.

Uredili bodo tudi Dom Partizana. Predvsem je potrebna popravila streha, pa tudi sam dom menda ne stoji na najbolj primernem kraju.

Tudi gradnja stanovanjskega bloka in popravila nekaterih

še v vojni poškodovanih stavb je v načrtu. Stanovanja potrebujejo za strokovnjake in uslužbence podjetij ter za učitelje. Odrnili bodo tudi ruševine, ki so tu še iz vojnih dni. Uredili bodo mrtvašnico, ograjo okoli pokopališča itd. ter ustanovili pogrebni zavod. Pomagali bodo ustanavljal večjo ekonomijo, ki bi bila kasneje sposobna osnovati najrazličnejše predelovalne obrate.

Program bodo še dopolnjevali po potrebah in razvoju.

J. P.

Kmetje - inštruktorji pionirskih krožkov na Senušah

Tekmovanje pionirjev - mladih združnikov je končano. Pionirski odred »Pohorske Milke« je sicer malostevilen. Toda s skupnimi močmi in prizadevanji je dosegel velik uspeh. V znak priznanja mu je bila dodeljena II. zvezna nagrada v znesku 150.000 din in zbirka semen. Za ta denar so si s pomočjo občine kupili televizor. Velika zasluga za dosegeni uspeh gre bivšemu upravitelju tov. Slavku Smrdelju, ki je znal ustvariti sodelovanje s starši. Pri tem mu je veliko pomagal tov. Jože Ke-

V TEM TEJNU V SVS ZANIMA

Vedenski koledar

Cetrtek, 2. februarja: Ljubomira Petek, 3. februarja: Blaž Sobota, 4. februarja: Bojana Nedelja, 5. februarja: Agata Ponedeljek, 6. februarja: Dora Porek, 7. februarja: Ksenja Sreda, 8. februarja: Janez.

KINO

Crnomelj: 3. in 5. febr. amer. barvni film »Zelja za fantomi«; 7. in 8. febr. amer. barv. film »Povratek v življenje«.

Dol. Toplice: 4. in 5. febr.: ital. film »Hudičev vrt«.

Kostanjevica: 5. febr.: amer. barvni film »Reka brez povratka«.

Metlika: 4. in 5. febr.: amer. film »Tetovirana dekle«; 8. febr.: amer. film »Princ student«.

Novo mesto - »Kriča«: od 3. do 7. febr.: amer. barv. film »Imitacija življenja«; od 7. do 9. febr.: jugoslov. film »Tri četrtine sonca«.

Novo mesto - Dom JLA: od 2. do 8. febr.: amer. barv. film »Vikingi«; od 8. do 14. febr.: franc. barv. film »Tili Eulenspiegel«.

Semčje: 5. febr.: amer. barv. film »Sedem let zaspavanja«.

Sevnica: 4. in 5. febr.: angl. film »Doktor brez dela«.

Trebnje: 4. in 5. febr.: amer. barvni film »Gora«; Predstava v soboto ob 19. uri, v nedeljo ob 14. in 18.30.

ČESTITKA

Inž. Francu Dragenu iskreno čestita za uspešno opravljeno diplomu na strojni fakulteti - mama.

ZAHVALA

Ob bridki izgubi našega dragega moža, očeta, starega očeta, strica in svaka

Franca Cerarja

se najkrajše zahvaljujemo dr. Derecinju za pomoč v bolnici, govornikom Verderberju in Bahorju ter pevskemu zboru, kakor tudi kolektivoma Mlekarna v Novem mestu, podjetja Planina iz Crnomlja ter gasilskemu društvu za darovane vence.

Zahvaljujemo se tudi sosedom in vsem, ki so nam kakorkoli pomagali in v tako velikem številu spremlili pokopnika na njegovi zadnji poti.

Zahvalna družina Cerar iz - Dobče pri Crnomlju.

OBVESTILA

Opozorilo Matičnega urada v Novem mestu

MATičNI URAD v Novem mestu poziva vse, ki so spremeni-li bivališče, pa tega niso prijavili, da to takoj storijo, da bomo nastale spremembe lahko upoštevali pri volitvah in imenikih.

Sporočamo vsem volilnim upravičencem, zlasti tistim, ki se pravkar dopolnijo 18 let, da se lahko vsak dan ob 8. do 12. ure prepišejo, če so vpisani v volilni imenik.

Vse državljanke, ki so izpolnile 18 let, opozarjamo, da si morajo pri-skrbeti osebne izkaznice. Izdaja jih Matični urad vsak ponedeljek

Obvestilo novomeškega dispanzerja

Protituberkulozni dispanzer - Zdravstvenega doma v Novem mestu obvešča prebivalce svojega območja, da bo zaradi adaptacij začasnega zmanjšanja obsega dela zato bodo pregledi samo v nujnih primerih. Prosimo, da prebivalstvo to upošteva!

PREKLICI

Izgubila sem zdravstveno izkaz-nico št. 48804 in jo s tem prekl-icujem. Pavla Robida, Zute-m, berik 147.

Antonija Juhant s Homa 15 ob-veščam, da moj mož ni upravičen karoli prodajati.

Viktor Stanila iz Zaloga 8 pri Novem mestu proglašam, kar sem govoril proti Milanu in Stanetu Zdravju iz Zaloga 2 pri Novem mestu, za neresnično.

Izgubila sem zdravstveno izkaz-nico št. 50670 in jo s tem prekl-icujem. Marija Ude, Smihel 32.

GIBANJE PREBIVALSTVA

NOVO MESTO

V času od 23. do 30. januarja je bilo rojenih 20 dečkov in 18 deklet.

Poročili so se: Franjo Lajtman, strojnik iz Sevnice, in Ana Bob-narič, gospodinja iz Maloga Be-rovnikar; Anton Bele, sin kmeta iz Mihovca, in Amalija Gazdova, hči kmeta s Podgradja; Franc Bar-toli, sin kmeta iz Dol. Lakovnice, in Ana Zupančič, dekle iz Dol. Lakovnic; Dušan Kobša, sin kmeta iz Dola, in Marija Jankovič, hči kmeta iz Vinje vasi; Jože Kuk-mann, traktorist iz Cegelnice, in Marija Darovč, hči kmeta iz Ločne.

Umrli so: Ambroz Majcen, delav-ec z Gradca, star 20 let; Anton Hlede, utikar iz Zablje, star 83 let; Rafael Bremec, delavec iz Petrove vasi, star 50 let; Marija Barborič, kmetovalka iz Zihovega sela, stara 75 let.

MALOGLASI

PRODAMO: 3 ROČNE električne vrtilne stroje, 7.000-18.000 din; elektromotorček (250 W -prego-ren, 8.000 obrstov min., enofazni) za 3.000 din; mizarski ščitnik, malo rabljen, za 30.000 din. OPREMALES, Novo mesto, Trdi-nova ulica 45.

PRODAMO VODNO ZAGO s pol-nojarmenikom v. Boštanju pri Sevnici. Zaga je na ogled do 1. februarja 1961. Pismene ponudbe za nakup pošljite upravi Kopl-tarne, Sevnica, do 8. februarja 1961.

PRODAM KRAVO »Montafonko« -8 let stara 6 mesecev brejla. Hrovat Brod 12, p. Smihel.

KUPIM DOBRO OHRANJENO -samsko pohištvo. Naslov v upra-vi lista (51-61).

GOSPODINSKO POMOČNICO čisto in vestno ženo štiriindeset-letno, Pačba, 4.600 do 10.000 din ter hrana v stanovanju. Ponudbe na Ke. 6a, Zelenina, Radovljica.

ISČEM STAREJŠO GOSPODINJ-SKO pomočnico. Naslov v upra-vi lista (51-61).

Iz novomeške porodnišnice

Pretekli teden so se ponesrečili in iskali pomoči v novomeški bol-nišnici: Jože Vidrih, delavec iz Bršlina je padel z lokomotive in si poškodoval levi komolec. Anto-nia Kuzman, posestnica iz Crnomlja, je na poti v postajo nekdo udaril po desnem uesu. Peter Marlin, kmet iz Dol. Podgora, je padel in se z glavo udaril ob stopnice. Franc Duša, sin delavke iz Kleno-vice, je padel s poti in si poškodo-val glavo. Jože Bolhar, sin travarke pomočnice iz Bršine vasi, se je udeležil v posodo z vročo vodo.

KRONIKA NESREČ

Pretekli teden so se ponesrečili in iskali pomoči v novomeški bol-nišnici: Leopolda Znidarica, delavca iz Brezja, je nekdo napadel z no-žem in ga hudo poškodoval. Slavka Baškovića, posestnika iz Zelnjega, so na cesti napadli in mu poško-dovali glavo. Jože Mikšič, delavec iz Ravne gore, si je pri delu v goz-du poškodoval levo nogo. Ana Žu-ban, gospodinja iz Brezja, je pri padcu na cesti dobila poškod-be po hrbtu. Franjo Zgorelec, sin kmeta iz Zagorskega sela, si je pri sankanju zlomil desno nogo.

Trebnje: poživiti delo organizacij

Na zadnjem plenumu So-cialistične zveze so sprejeli več sklepov, kako poživiti dejavnost krajevnih organizacij SZDL in drugih organizacij. Sklepi določajo, da bo treba odpraviti težave, da prenesi na krajevne organizacije, ki naj same izkoristijo vse možnosti in oblike svojega dela. Tesneje morajo sodelovati z ostalimi krajevnimi organizacijami.

Občinski odbor ZB v Trebnju je pred kratkim dobil svoje prostore. Zda bo tudi ta organizacija lahko bolj delala, kot je doslej.

Dvajset članov trebanjske

podružnice Društva upokojen-cev se je v začetku decembra udeležilo prostovoljnega dela. Zaspavali so jarke za vodo-vodne celine in zasuli 28 me-trov. S tem so že tretjič pomagali pri družbeni dejavnosti in v celoti zasuli jarek, dolg 114 metrov.

Podružnica je pomagala tudi Društvu prijateljev mladine v Trebnju in prispevala 3000 dinarjev za novoletno jelko.

J. Z.

SPORED RADIO LJUBLJANA

SOBOTA, 4. FEBRUARJA:

3.00-8.00 Dobro jutro! (Pisan gla-beni spored) - 5.25-5.45 Nekaj do-mačih - 6.30-6.40 Reklame - 8.05 Glasba ob delu - 8.30 Virtuosne skladbe za violino - 8.55 Radijska šola za nitično stopnjo - 9.25 Melodije za vse - 10.15 Zolton Kodaly: Harry Janos, simf. suite - 10.40 An-geletina za mladino, 5. tekla - 10.55 Glasbena medigra - 11.00 Po svetu (jazza) - 11.30 Pionirski tednik - 11.50 Otroci izbirajo pesmi - 12.00 A. a. da, za kazu monka dva, dalnajske narodne pesmi - 12.15 Kmetijski nasveti - 12.25 Zabaven opoidanski spored - 13.15 Obvestila in zabavna glasba - 13.30 Odmevi iz naših planin in dolin - 13.50 Od arile do arile - 14.20 Sport in športniki - 14.35 Naši poslušalci be-sitalo in podpirajo - 15.15 Obvestila - 15.40 S knjižnega trga - 16.00 Zvoki iz daljnih del - 16.25 iz najnovejšega repertoara Jugotona - 16.40 Moški komorni zbor iz Ce-lja - 17.00 Lokalni dnevnik - 17.15 Po kinu se dobimo - 17.45 Češki plesni orkester Karol Vlach - 18.00 Jezikovni posvetili - 18.30 Pozdrav z gora - 18.45 Okeno v svet - 18.50 Obvestila, reklame in zabavna gla-sba - 19.30 Radijski dnevnik - 20.00 Trobenta, bas in klarinet - vmes se Planinski orkester - 20.20 Michael Brett: George se zmeraj kaj pri-meri - 21.00 Poslušaj in povej nam - 21.15 Odjaja za našo zve-ženje - 22.05 V plesu do polnoči - 24.00 Zadnja poročila in zaključek oddaje.

NEDELJA, 5. FEBRUARJA:

8.00-8.30 Jutranji pozdrav - 7.00 Napoved časa, poročila - 7.30 Ra-dijski koledar in prireditve dneva - 7.55 Pihalni orkester JLA - 8.00 Mladinska radijska igra, Peter Ov-sec: Povest o kalitu Strku - 8.38 Z zabavno otroški skladbi - 8.48 Iz albuma glasb v novi teden - 9.25 Gustave Charpentier: Visi iz Italije - 10.00 Se pomnite, tovari-ši!... Damjan Brvar: Čez Vaso - 10.30 Partizanske pesmi Marijana Kozine - 10.40 Nedeljska matineja zabavnih zvokov - 11.30 Nedeljska reportaza - 12.00 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo, I. del - 13.30 Za našo vas - 13.48 Koncert pri vas doma - 14.15 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo, II. del - 15. Napoved časa, poročila in vremenika napoved - 15.15 Reklame - 15.30 Melodije, ki jih radi poslušate - 16.00 Humorske tega tedna - 16.25 Veseli zvoki - 16.40 Peli so jih naši moži... (Slo-venske narodne pesmi) - 17.00 Za nedeljsko popoldne (Spored zabav-ne glasbe) - 17.30 Radijska igra - 18.30 Carl Maria Weber: Peter Smoll in njegovi sosede - 19.40 Domači pje-mle - 19.40 Obvestila - 20.00 Radijski dnevnik - 20.05 Izberite melodije tedna - 20.50 Plesni orkester Max Greger - 21.00 Obisk pri muziku-logu prof. dr. Dragutinu Čvetku - 22.00 Napoved časa, poročila, vre-menika napoved in pregled spre-mer za naslednji dan - 22.15 Ples ob radiskem sprejemniku - 23.00 Poročila - 23.05 Nočni komorni koncert - 24.00 Zadnja poročila in konec oddaje.

Zapiski s poti po Koroški

(Nadaljevanje in konec)

Kar se tiče hrane, je znano, da pri nas jemo mnogo in veliko bolj kot v celih vrstah držav, znanih po visokem standardu. Seveda jemo tudi bolj kot Avstriji. V trgovinah, ki jih je mnogo v vsakem mestu, imajo dokaj dobro izbiro sadja, ki ga uvažajo iz Italije, čeprav so cene visoke. Meso je dražje kot pri nas, izbira pa slabša. Tudi konzerve imajo malo. Beljak, ki je precejšnje mesto, ima tržnico manjšo, kot pa je v Ljubljani živalska ali bežigradska, prodajajo pa v glavnem le zaklane kokoši in nekaj zelenjave. Kruh je približno enake cene kakor naš, je pa okusno zavil in večja izbira je. Posebno velja to za črn, ržen komiš. Našega človeka pa preseneča tudi razlika v cenah, ki je v Avstriji občutno večja med posameznimi trgovinami kakor pri nas. Vrvice za muharjenje sem v neki trgovini hotel kupiti za 160 šilingov, pa sem jo videl kmalu za tem v drugi trgovini za 128 šilingov! Hrenovka stane 6 šilingov, kar pomeni po uradnem tečaju 66 din. po turističnem pa 132 din. Seveda so tudi občutne razlike v cenah glede na reprezentančnost trgovine ali gostilne.

Volnena blaga so približno enakih cen kakor pri nas. Metere dobrega kamgarna, kakršen stane pri nas meter 6000 din do 7000 dinarjev, stane v Avstriji 400 do 500 šilingov. Konfekcija je občutno dražja kakor pri nas. Drago je tudi perilo. Irhasti jont, kakršen stane pri nas 19.000 dinarjev, stane v Avstriji 1500 šilingov. Izbira je nekaj večja kakor pri nas.

Nekoliko cenejši so tehnični predmeti, kakor radijski aparati, noži, razno orodje, fotoaparati in pisalni stroji. Igrače so poceni. Pač pa so druge usluge, posebno krojaška dela, da o zdravniških in zobozdravniških niti ne govorim. Zatorej se zelo moti, kdor misli, da bo v Avstriji kaj poceni kupil, kaj takega, česar pri nas ni. Ko bo preračunal dinarje v šilinge, bo videl, da se le malokaj plača kupiti, pa še to samo v tem primeru, če bo ofrnil carino.

Zdaj se je začel razvijati mali obmejni promet med našo državo in Avstrijo. Toda zaenkrat to pravico izkoristijo in se redkejši avstrijski, avstrijski gostinci in ostali podjetniki se boje jugoslovanske konkurence, zato nasrknjav propagirajo, da se v Jugoslavijo ne plača. Toda kaj kmalu bo ta propaganda prišla na laž. Naši navneži pa se bodo hitro prepričali, da se v sosedni republiki ne cedita med in mleko.

Peljal sem se nazaj v Jugoslavijo. Cesta je spet slabša, strma in kotanjasta. Spomnil sem se vseh lepih cest po koroški deželi, ki so jih zgradili zadnja leta. Zakaj niso zgradili še cest proti jugoslovanski meji, ki so še zdaj mnogo slabše od cest na naši strani? Ali ne tiči za vsem tem strah pred jugoslovansko konkurenco v turizmu? Ali niso tudi te ceste poskus, zadržati tuje turiste v Avstriji in jih strčiti s slabimi cestami v Jugoslavijo.

slaviji, pri tem pa za primer pokazati del ceste na severni strani Karavank?

Se zadnji metri Avstrije. Lepak, ki kaže koroškega očanca s košatimi brki in zelenim klobukom z gamsovim čopom, kako leta 1920 glasuje za enotno in svobodno Koroško. Nekdo je raztrgal lepak tam, kjer je bila narisana glasovnica. Kaj je bilo tam na-

pisane, nisem mogel prebrati.

Malo dalje obmejna gostilna na avstrijski strani. Vprašam v slovensčini, odgovorijo mi v nemščini. Niti besede ne znanjo slovensko ali pa nočejo govoriti. Sedem decilitrov vina stane 30 šilingov in 3 šilinge za postrežnino. Prijazna beseda in znanje tujega jezika, jezika države, nekaj metrov od-

daljene od gostilne, bi tudi nekaj veljalo. Pri nas v redkokateri gostilni tudi v notranjosti države ne najdete človeka, ki bi ne znal vsaj enega tujega jezika.

Modro-belo-rdeča zapornica in spet smo doma. Kako rešničen je ljudski rek: »Povsod je lepo, doma je najlepše.«

-Mile Pavlin

KORUZA: PLASTIKI, DIŠAVE IN SE MARSIKAJ...

Malo čuden naslov. Koruzna moka, žganci, ličkanje, to že gre pod pojem koruze, toda kaj imajo z njo opraviti plastične snovi, parfumi, sladkor in tako dalje. Pa vendar: tekstili, plastiki, sladkor, mlečna in škrobna kislina, sirupi, hrana za dojenčke, žvečilni gumi in še marsikaj — vse te predmete široke potrošnje bomo v Jugoslaviji izdelovali iz koruze. To ni zgolj ugotovitev znanstvenikov, temveč tudi gospodarskih strokovnjakov.

Morda se nam to zdi čudno, pa ni. Pomislimo le, da je naša država med najpomembnej-

šimi pridelovalci koruze na svetu — na petem mestu, v Evropi pa celo na drugem, tokoj za Romunijo. Kakih 35 odstotkov ornih površin imamo posejanih s korožo. Kaže, da bomo na tej površini kmalu pridelovali okrog 10 milijonov ton koruze — 540 kilogramov na prebivalca, toliko kot v Ameriki.

INDUSTRIJSKA PREDELAVA KORUZE

Se ni tako dolgo, ko je bila koruza velikega pomena za prehrano, zlasti revnejših področij. Danes jo izpodirja pšeni-

ca. Čeprav koruzo uvrščamo med žitarice, je to v bistvu industrijska rastlina, ki daje najrazličnejše možnosti za predelavo. Predelovanje koruze bo še posebno resno vprašanje v prihodnjih letih, ko bomo dosegli milijon vagonov koruznega zrnja letno. S povečano industrijsko predelavo koruze in soje bi se Jugoslavija lahko povsem rešila uvoza maslač, obenem pa bi dobila znatne količine artiklov za izvoz. Zato ekonomisti in znanstveniki pravijo, da je zgraditev objektov za industrijsko predelavo koruze preča potreba, seveda je treba prej vsestransko raziskati možnosti za izkoriščanje naše koruze kot industrijske rastline.

To pomeni: koruza ne bo več samo žitarica, ki daje zrnje za hrano ljudem in domači živali. Mimo tega bo to industrijska rastlina, ki nam bo dajala tekstil, plastike in vse tisto, kar smo našli na začetku. Vse to je namreč mogoče pridobiti iz nje s sodobnimi kemičnimi in drugimi postopki. Zato je razumljivo prizadevanje ekonomistov, znanstvenikov in gospodarskih strokovnjakov, da bi pri pridelovanju koruze dosegli čim večji pridelek. Saj bo vsa količina, ki ne bo uporabljena kot neposredna hrana (moka, zrnje) dalja industriji dragoceno surovino za najrazličnejšo uporabo — od sladkorja do glavnika in blaga za obleko.

Deset vlakov medu...

Jugoslovanski čebelarji pridobijo na leto 40 milijonov kilogramov medu — to je za deset kompozicij tovornih vlakov. Je to veliko ali malo? Premalo pravijo kmetovalci in čebelarji. Čebelarstvo smo nekako zanemarili, če pomisli-

mo, da imamo v Jugoslaviji čez 300 medonosnih rastlin in če upoštevamo, da velja tona medu v svetu 500 dolarjev. Mimo tega je jo čebele izredne zasluge za večji dohodek sadovnjakov, zelenjadnih vrtov in deteljšč, ker opraskujejo dreve in rastline. Kalifornijski farmarji plačujejo čebelarjem iz vse Amerike, da prinašajo čebele k njim na pašo. Pomena čebel za kmetijstvo se zavedajo tudi naši agronomi — »vračunali so, da potrebuje naše kmetijstvo (zaradi opraskanja rastlin in drevev) 6 milijonov čebelnih družin, kakor jih imamo danes.

2x3 O ČASOPISIH

Na svetu izhaja 8000 dnevnikov. Skupna naklada 250 milijonov izvodov.

V Jugoslaviji izhaja na dan 20 časopisov, ki nas seznanjajo z dnevnimi dogodki doma in po svetu.

Prvi slovenski časopis je začel izdajati pesnik Valentin Vodnik leta 1797. To so bile »Ljubljanske novice«.

Skupna naklada dnevnikov v Jugoslaviji je bila 1960 takale: 369.828.961 izvodov.

Na tisoč Jugoslovancev pride 41 izvodov dnevnih časopisov.

Naš dolenski tednik — »Dolenski list« je v zadnjih dneh dosegel redno naklado 17.270 izvodov.

Merjenje visokih temperatur

V industriji so doslej mogli izmeriti le temperaturo do 2800 stopinj, pa še to z velikim odstopkom možne napake. Merjenje visokih temperatur v industriji pa je izredno važno pri proizvodnji posebnih zlitin in za raziskave raznih kemičnih reakcij. Zdaj so sovjetski inženirji sestavili pripravo, ki omogoča merjenje temperature do 10.000 stopinj.

PRIHODNI TEDEEN: nova slikanica »Otok zakladov« po znanem romanu R. L. Stevensona!

Na brežiški tržnici

— Teta, koliko stane kokoš?
— Samo 980 dinarjev!
— Nemogoče! Prejšnji teden ste prav tako prodali za 700.
— Res je, toda pravijo, da bo govedina po 800 dinarjev kila...

Nepozaben spomin na lanski dopust...

HUDA BOLEZEN

»Tovariš doktor, bi mi pregledal jezik? Veste, nekaj ni v redu z njim: začel je kritizirati direktorja...«

BRZINA

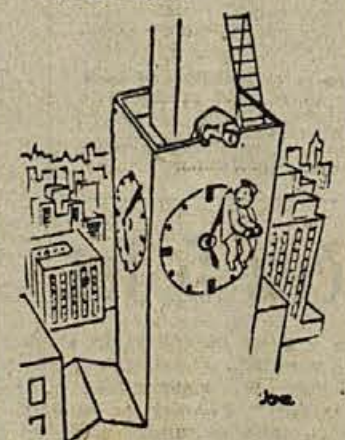
»Ja, vruga, Benedikt, saj si še pred desetimi minutami bil čisto trezen!«
»Hk, veš, hk... šel sem pit v ekspresno točilnico...«

SKESANEC

»Vidiš, prijatelj, res mi je žal, rad bi to popravil: pred dvajsetimi leti sem ti bil prevelik zaročenko, no — zdaj sem ti jo pa nazaj pripeljal.«

NOVATOR

»Veš, da je Polikarp hotel nadrediti svoje vrste avtomobil. Vzel je kolesa od »Rekorda«, dele motorja od »Folksvagna«, volan od »Fikota« itd.«
»No, in kaj je dobil iz tega?«
»Pet let zapora.«

— Toda kaj bo ob polšestih, če me prej ne snamete?

PRIHODNIČ:

dobili smo 19 novih dobitkov od naših znanih proizvodnih in trgovskih podjetij, ki jih bomo objavili skupaj z drugimi nagradami in razpisom letošnjega nagradnega žrebanja v prihodnji številki našega tednika! Ne pozabite: 9. februarja!

ODHODNI

TELEGRAM

Zaračunano
din

Službeni del						Odpravljen		
Številka	Vrsta	Red	Čas	Prevel	Službeni podatki	Telegraf	Čas	Odpravljen
			dan	ura	min		dan	ura

V vašem interesu je, da telegram pišete s tiskanimi črkami

ARTIN IVANSEK, čatež 47, BREŽICE

Čestitamo vam kot 2.000. novem naročniku našega tednika v letošnjem mesecu DOLENJSKEGA LISTA stop nagrada sledi stop DOLENJSKI LIST

V torek dopoldne se je število novih naročnikov v letošnji akciji povečalo za 56 — s tem pa smo dosegli okroglo številko 2.001. »Stevec« v pregledu novih naročnikov se je ustavil ob naročniku, ki nam jo je prejšnji dan poslal tovariš Franc Glogovšek, pismo-voja iz Zg. Obrežja 16, uslužbenec pošte v Brežicah. Tovariš Glogovšek je zbral v zadnjih 5 tednih že 47 novih naročnikov in jih zbira še vsak dan. Tokrat je bila sreča naključna njemu in »njegovemu« Martinu Ivanšku iz Čatež 47, p. Brežice, ki je dva tisoč oči novi naročnik, odkar smo sredi decembra začeli z »Mesecem Dolenskega lista«. Zato smo sklenili:

MARTINU IVANŠKU v Čatež 47 pri Brežicah: brzojavno čestitko, knjižno darilo in ček za 8.000 dinarjev;

Francu Glogovšku na pošto v Brežicah: zahvalno pismo, knjižno nagrado in ček za 3.000 dinarjev kot posebno nagrado za zgledno prizadevanost v razširjanju domačega tednika.

Razen tega bo tovariš Glogovšek seveda deležen tudi nagrade, ki jo bodo dobili vsi pismo-voja za vse doslej zbrane nove naročnike našega lista. — Zbiralec novih naročnikov želimo tudi v bodoče kar največ uspeha, vsem novim naročnikom mnogo zadovoljstva z domačim tednikom, v prihodnjih tednih pa še nekaj presenečenj!

Pionirji: 655 reštev!

Lepa hvala, dragi pionirji, in pionirke, za vse pozdrave, ki ste jih poslali našemu listu hkrati s rešitvami nagradne križanke »Mali sankci«! Spoznali smo, da tudi vi radi rešujete uganke in skrite besede, pa Vam bomo prihodnji teden spet postregli z nagradno križanko! Do torka opoldne ste poslali kar 655 reštev! Skoraj vse so bile pravilne, žreb pa je odločil, da bomo razposlali nagrade takole:

1. nagrado — 2.000 din dobi Nežka Simc, Dol. Težka voda 17 pri Stopičah; 2. nagrado — 1.000 din dobi Ivan Skufec, Lopata 4, p. Hinje; 8 knjižnih nagrad pa bodo dobili:

Stanko Drakler, Boštanj ob Savi; Dragi Kavšek, Brod 33, p. Novo mesto; Aleksandra Babic, Starovaska 3, p. Videm-Krško; Režika Hietaler, Armeško 15, p. Senovo; Marinka Mar, Jezero 1, p. Trebnje; Anica Slododnik, Radovica 35, p. Metlika; Jože Vahčić, Trebež 36, p. Arčiče pri Brežicah in Marija Rožič, Dol. Pak 4, p. Črnomelj.

Nagrade smo Vam medtem poslali po pošti, prihodnji teden pa:

NOVA NAGRADNA PIONIRSKA KRIŽANKA!
Lepo Vas pozdravlja
Vaš DOLENJSKI LIST

REŠITEV NAGRADNE KRIŽANKE

Vodoravno: 1. Om, 3. ura, 4. na. kit, 6. slonovec, 8. natovornik, 10. sladoled, 12. na, 13. datirati, 15. alat, 17. siromaki, 19. ali, 20. kad, 21. cenik.

Navpično: 1. Originali, 2. mate. matik, 3. uskor, 4. nove, 5. anoda, 6. stota, 7. tolek, 8. narod, 9. Adam, 10. stik, 11. lara, 14. As, 16. lan, 18. I(van) C(ankar).

Medtem ko smo mi praznovali noveletne praznike v veselju, so se v Alžiriji nadaljevali neredi, ljudje so umirali in po ulicah so pokali streljani rafali. Nadaljevala so se aretacije, mučenja, streljanja in obsodbe. Alžirski narod navkljub francoski politiki nasilja v svojem boju za svobodo ni odvrnil orožja in je morda prav zdaj bliže svojim plemenitim ciljem kot kdajkoli prej!

Kruse je sklenil, da bo stvar hitro opravil, saj bi odlaganje le škodovalo njegovi karieri. Ravno so bili omenili napredovanje, pa se pojavi ta šaniti! Kdo ga je silil, da je nepremišljeno obljubil, kako bo izbrskal skrivnost ne kovine! Misli je, da mu ne bo ničesar na poti, saj je imel za seboj že lepo število zmagov v okupirani Nemčiji. V rokah je držal skoraj vse skrivnosti nemške metalurgije.

V kotu za zaveso je zazvonil telefon.

Prav, čakam! je ježno rekel v slušalko in pretrgal zvezo.

Ko je prišel Gorčakov je Kruse sedel za mizo in kadil. Malo je počakal, nato pa rekel osorno:

»Jaz nisem proočal, da ste nam utajili, da ne nemška obveščevalna služba iskala sanit, čeprav bi bil to moral storiti.«

Gorčakov je pokimal, kakor da se zahvaljuje, toda Kruse je nadaljeval z enakim jezo:

»Niste nam služili pošteno.«
»Dovolite... ga je ustavil Gorčakov.«

»Vem. Vi ste nam zbrali lep kup podatkov o nemški metalurgiji. Odkrili ste tudi nemške agente, ki delajo v naših tovarnah. Toda dejstva ostanejo dejstva. Sanit ste iskali z namenom, da ga prodaste tistemu, ki bo zmagal. Nemcem, če ostanejo, ali našim, če jih stremo.«

»To je vaša domneva.« je mirno odgovoril Gorčakov. »In povsem zgrešena domneva, da bom natančen.«

»Zakaj ste se tako dolgo skrivali pred nami?«

»Bal sem se, da me ne spoznajo. Skozi Nemčijo so šli vsi laborantniki. Marsikateri me osebno pozna. Veste, svojo kožo še zmeraj cenim.«

»Recimo, da vam verjamem. Verjamem in molčim Velja?«

»In s čim bi si moral odslužiti to molčanje?«

»S tem, da poščete sanit.«

»Potem bom to storil kar brez vas.«

»V tem primeru bom že danes sporočil.«

»Aha, razumem... Ujeli ste me v past, ne? Nekaj pa morate le razumeti: jaz iščem sanit že pet let in kakor vidite, Gorčakov se je nasmehnil. »ga še zdaj nisem našel. Prosim, izvolite, izročite me ameriški komandi kot nemškega ovaduha.«

»Prav, bodiva si odkrita.« Kruse je vstal in se sprehotel po pisarni. »Od sanita je odvisna vaša... in moja usoda. Morava ga najti.«

»Zanj ve samo Tropinin.«

»Hudič naj ga vzame, jaz sem sit te igre! Saj veste, da ne moremo ničesar izveči iz njega.«

»Uporabite hušja sredstva.«

»Molči. Ve, da ga ne smemo ne zadaviti ne ustreliti. Ko bi imel vsaj gram tega sanita... Razumite me prav: to nalogo lahko opraviva samo jaz ali vi. Drugemu ne zaupam. Jaz ne morem oditi v Rusijo. Tudi če bi zaprosil, me ne bi pustili. Razumete? Po-vejte, kaj bi za to zahtevali?«

»Bom premislil,« je odgovoril Gorčakov in stopil k oknu. Dolgo je molčal, nato pa ponovil: »Treba je premisliti, dobro premisliti.«

Kruse je napeto čakal. Temu Gorčakovu je res zaupal. Ziveti šest let v centru nemške obveščevalne službe, zbrati podatke, spričo katerih se človeku zvrta v glavi in ostati živ, to se je srečnemu Kruseju zdelo nadnaravno. Zdajci se je Gorčakov vzdel nadnaravnim dim in rekel odločno:

»Sprejemem, toda pod enim pogojem.«

»Kakšnim?«

»Tropinin mora umreti.«

»Kaj?«

»Drugače ne pristanem. Pojdite sami.«

Kruse se je zamislil... Če Gorčakov ne prisrbi sanita, kako bodo dobili modri žarek... In če ga ne bo, kompanija z njim, Krusejem, ne bo posebno obzirna.

»Pravi! je zasepetal.
Gorčakov je stopil k njemu, ga pogledal v oči in rekel:

»O Tropininovi smrti se moram osebno prepričati.«

»Mi ne zaupate?«

»Vem to po sebi.«

»Dobro. Vaš načrt?«

»Ga še nimam. Le Tropininovo zeleno be-ležnico moram dobiti.« Gorčakov se je nasmehnil. »Formulo lahko obdržite, Rusi je ne potrebujejo.«

»Velja, pristanem!«

Po dveh dneh so Gorčakovu pokazali Tropininovo truplo, nato pa so Gorčakovu poslali v Sovjetsko zvezo. Tisti dan, ko je Gorčakov odpotoval, je Kruse poklical v svojo pisarno Kurta Wienerja.

»Gospod Wiener, se lahko zanesem na vas? Ste mi vsaj malo naklonjeni?« ga je vprašal.

»O, seveda! Razumljivo. Jaz sem vam izredno hvaležen...«

Torej se nisem zmotil... Izvolite!« Kruse mu je ponudil skatlo s cigaretami, in ga pozorno opazoval. Kurt je bil vznemirjen, prsti so mu čisto narahlo drhteli.

»Povejte mi, Wiener, kaj bi rekla vaša družina, če zapustite Berlin... recimo za en mesec, morda tudi za dva?«

Kurt se je v zadregu nasmehnil. Spomnil se je davišnje pogovora z ženo. Rekla mu je, da ga bodo njegovi delodajalci poslali iz Berlina. Cemu bi Urad v Bismarckovi ulici oziroma Schwarz potreboval ruskega tolmača, ko tja ne prihajajo Rusi vprašati za delo.

Ali poznate domače kraje?

DRAGI MLADI BRALCI DOLENJSKEGA LISTA!

Te dni ste nas zasuli z odgovori na zadnjo slikovno uganiko! Kar 123 rešitev ste nam poslali (vse seveda niso bile pravilne), zato smo določili namesto 3 objavljenih — 5 nagrad. Odgovorili je bilo treba takole: 1. Sevnica, 2. Franci Avsec, 3. naštet eno izmed podjetij, kot so: STP Sevnica, SLOGA, trgovina Kmetijske zadruge, poslovalnica BOROVO in pod... Izbrani so bili:

1. nagrada — 1000 dinarjev dobi Anica Jazbec, 7. razr. osnovne šole, Zabukovje 8 nad Sevnico; 4 knjižne nagrade pa dobijo: Uroš Kranjc, Sevnica, Trg svobode 8-II; Veško Kaplan, osnovna šola, Butka; Tina Dančič, Impolca 14, p. Studenec pri Sevnici, in Ciril Udovč, Dol. Boštanj 65, p. Boštanj.

Danes objavljamo novo slikovno uganiko. Do torka, 7. februarja, nam odgovorite na spodnja tri vprašanja:

1. ime kraja, kjer stoje spodnji stanovanjski bloki; 2. s čim se preživlja največ prebivalcev v tem kraju; 3. datum občinskega praznika tega kraja.

Slike ni treba rezati iz časnika! Čimljivo napišite odgovore na list papirja in jih pošljite v ovoju na naslov uredništva! V spodnji levi kot ovoja napišite še: SLIKOVNA UGANIKA: Ne pozabite: zadnji rok za sprejemanje rešitev: torek, 7. februar!

